
EKO KALENDARZ

4 PAŹDZIERNIKA

— Światowy Dzień Zwierząt —

WWW.EKOKALENDARZ.PL

Ze zwierzętami trenujemy kreatywność

1. Przypomnij sobie, ile i jakie zwierzęta napotkałeś dziś idąc do szkoły? Zapisz odpowiedzi:
.....
.....
 2. Rozwiń zdanie: Gdybym był zwierzęciem, byłbym/byłabym
 3. „Co by było, gdyby....” – wymyśl jak najwięcej konsekwencji niżej przedstawionych wydarzeń:
 - co by było, gdybyś rano obudził się zwierzęciem, np. królikiem:
.....
.....
 - co by było, gdyby nagle z powierzchni ziemi zniknęły wszystkie koty:
.....
.....
 - co powiedziałyby nosorożce, gdyby nagle zaczęły mówić ludzkim głosem:
.....
.....
 4. Pan Kowalski ma dom, dzieci, serce, pracę, pieniądze, dobry humor, czasem grypę, wygodną kanapę, a chciałby mieć lepszy samochód, dłuższe wakacje i zdrowie. Przywołaj na myśl dowolne zwierzę (domowe lub dzikie) i zastanów się co owo zwierzę ma i czego mogło by chcieć. Zapisz swoje pomysły:
.....
.....
.....
.....
 5. Szalony naukowiec krzyżował geny różnych zwierząt. Narysuj połączenie słonia z myszą, jaszczurki z osłem i żaby z wielorybem.
 6. Naszykuj farby plakatowe i kilkanaście kartek papieru. Pomaluj dłoń wybranym kolorem farby i odbij ją na kartce. Zrób kilkanaście odcisków ręki (a może nawet stopy, w ostateczności mogą być tylko odciski jednego palca) w różnych kolorach i pozostaw do wyschnięcia. Zastanów się jakie zwierzęta mogą kryć się w tych odciskach. Weź kredki lub mazaki i wydobądź zwierzęta z odcisków, dorysuj im to czego im brakuje (oczy, nosy, nogi, ogony, cętki, paski itd.). Powodzenia!
-

Miłośnik zwierząt – kto to taki?

Materiały:

dwa duże arkusze papieru (np. pakowego) lub tablica i kartki makulaturowe do notatek, pisaki.

Ludzie z wielu powodów dzielą zwierzęta na lepsze i gorsze, wynika to z tradycji, zakazów i nakazów religijnych, osobistych preferencji, uprzedzeń. Często nie uświadamiamy sobie prawdziwych przyczyn naszych sympatii i antypatii. Na przykład, jak wykazali naukowcy, wszyscy lubimy młode zwierzęta, ponieważ mają duże oczy podobnie, jak ludzkie noworodki, i podświadomie wyzwalamy w nas reakcje opiekuńcze. Dzikie zwierzęta, zgrabne i umięśnione, imponują nam swoją siłą i wytrzymałością. Ale przede wszystkim lubujemy się w zwierzętach, które udało nam się oswoić i udomowić, stały się one naszymi domowymi ulubieńcami, choć pierwotnie miały tylko wykonywać dla ludzi użyteczne prace (polować, bronić zagrody, łapać myszy). Co kieruje ludźmi, że chcą żyć ze zwierzętami lub je posiadać?

Podczas zajęć zastanowimy się, czy każde nasze zainteresowanie zwierzętami i ich posiadaniem jest pozytywne? Czy deklarowana sympatia do zwierząt może wynikać z niskich pobudek? Czy zwierzęta są zadowolone z naszych uczuć w stosunku do nich? Czy pozorna „miłość” może krzywdzić zwierzęta?

Przygotowanie:

Na kilkanaście dni przed zajęciami poproś uczniów, by wyszukali w prasie informacje dotyczące wszelkich zwierząt, notatki o odkryciach naukowych, przestępstwach, doniesienia dotyczące gospodarki rolnej, opisy wydarzeń z udziałem zwierząt, ogłoszenia schronisk itp. Także nauczyciel może gromadzić takie wycinki.

Przebieg zajęć:

Na początku zajęć zapytaj, kto spośród uczestników zajęć lubi zwierzęta? Z pewnością rękę do góry podniosą wszyscy lub prawie wszyscy. W Polsce w 45% gospodarstw domowych jest pies, a 27% rodzin ma kota. Łącznie w 54 % domów mieszkają zwierzęta. Porozmawiaj z dziećmi czy mają w domu zwierzęta i jakie.

Wspólnie zastanówcie się nad tym, kim jest „miłośnik” zwierząt? Czym się taka osoba charakteryzuje? Co robi, w jaki sposób okazuje swoje uczucia wobec zwierząt?

Następnie podziel uczniów na 4 osobowe grupy i rozdaj im notatki o wybranych osobach, które w jakiś sposób opiekują się zwierzętami (patrz załącznik). Każda grupa otrzymuje jedną lub dwie notatki do omówienia. Uczniowie przez kilka minut zastanawiają się nad poniższymi pytaniami i notują odpowiedzi (np. w formie tabeli):

- co człowiek zyskuje na takim związku ze zwierzęciem, a co musi poświęcić
- co zwierzę zyskuje na związku z człowiekiem, a co traci
- czy inne zwierzęta również coś zyskują, a co tracą

Poproś grupy o zaprezentowanie swoich przemyśleń. Wspólnie zastanówcie się, jaką osobę możemy nazwać prawdziwym przyjacielem zwierząt? Czym się ona charakteryzuje, co robi, w jaki sposób okazuje swoją przyjaźń i szacunek dla zwierząt? Zastanówcie się kto z opisanych osób jest prawdziwym przyjacielem zwierząt, a kto „miłośnikiem zwierzątek”? Czy wszyscy posiadacze zwierząt zastępują na miano prawdziwego przyjaciela zwierząt.

Zapisz na dużym arkuszu papieru lub tablicy z jednej strony cechy prawdziwego przyjaciela zwierząt a z drugiej „miłośnika”. Obydwie charakterystyki uzupełnijcie opisem powodów, dla których ludzie żyją ze zwierzętami lub posiadają zwierzęta.

hodowca egzotycznych węży,
uważa, że hodowla boa jest cool

człowiek, który przygarnął
ze schroniska kundelka
i traktuje go jak członka rodziny

dziecko, które dostało
piękną papugę w prezencie,
bardzo ją lubi i dobrze się nią
opiekuje

człowiek, który uwielbia obserwować
zwierzęta w lesie, na łąkach

właściciel stadniny koni
do ujeżdżania i wyścigów, dba by
konie były w doskonałej kondycji

weganin, osoba która nie je mięsa,
bo nie chce wykorzystywać zwierząt

człowiek, który hoduje rasowe yorki,
wystawia je na wystawach,
rozmnaża i sprzedaje innym
wielbicielom yorków

starsza pani opiekująca się
bezdolnymi kotami

osoba, która postanowiła wesprzeć
zoo i sponsoruje dwie żyrafy

wolontariusz w schronisku dla
zwierząt, sprząta kojce,
wyprowadza psy na spacer

akwarysta – człowiek,
który hoduje rybki w akwarium,
bardzo lubi na nie patrzeć,
uspokajają go

aktywista przenoszący żaby przez
ulicę w czasie ich wędrówek
godowych, aby zapobiec ich
rozjechaniu przez auta

Zwierzęta lepsze i gorsze

Materiały:

dwa duże arkusze papieru (np. pakowego) lub tablica i kartki makulaturowe do notatek, pisaki, artykuł Janusza Korbela „*Pieski, kotki, wilki, jelenie*”. Dodatkowo: film „*Babe – świnka z klasą*”, tytuł oryginału: *Babe - a little pig goes a long way*, reż. Chris Noonan, produkcja: USA 1995, czas trwania: 01:32.

Kilka dni przed zajęciami, poproś uczniów by przemyśleli, jaki jest ich stosunek do różnych zwierząt. Nie będzie to zadanie łatwe. Na co dzień mamy do czynienia z wieloma gatunkami zwierząt. Jedne lubimy bardziej a inne mniej. Trudno określić, więc swoje uczucia do wszystkich zwierząt na raz. Możesz poprosić uczniów by przynieśli zdjęcia lub rysunki zwierząt, które lubią, które wzbudzają w nich pozytywne odczucia oraz takich, których widok ich niepokoi, brzydzi, za którymi nie przepadają. Wyjaśnij, że za kilka dni zastanowimy się, z czego wynika podział na zwierzęta „lepsze” i „gorsze”.

Poproś uczniów, by wymienili tzw. milusińskich, czyli zwierzęta które najbardziej lubią, kochają. Zapisz nazwy gatunków na tablicy lub dużym arkuszu papieru. Z drugiej strony wypisz te, których nie lubimy, boimy się, brzydzymy. Rozłóżcie w widocznym miejscu zgromadzone zdjęcia zwierząt. Porozmawiajcie o emocjach, jakie w dzieciach wzbudzają poszczególne zwierzęta, zarówno o pozytywnych, jak i negatywnych. Czy wszyscy mają podobne odczucia, czy są wśród was osoby, które inaczej odbierają jakieś zwierzęta? Zastanówcie się co może mieć wpływ na to jak postrzegamy różne zwierzęta? Dlaczego jedne wymieniamy wśród ulubionych a inne napawają nas odrazą lub zwyczajnie są nielubiane.

Podziel uczniów na grupy. Rozłóż wśród nich karteczki z nazwami różnych zwierząt (np. pies, kot, wilk, żaba, dżdżownica, karp, kura, nietoperz, świnia) i poproś, aby uczniowie w grupach porozmawiali (korzystając z pytań pomocniczych) na temat wylosowanego zwierzęcia.

- Czy ludzie odnoszą jakieś korzyści z danego zwierzęcia? (zwierzęta – przyjaciele, zwierzęta do jedzenia, zwierzęta podziwiane, zwierzęta do pracy itd.)?
- Czy przyroda odnosi korzyści z istnienia tego gatunku, jakie?
- Czy uważacie, że to zwierzę jest ładne?
- Czy uważacie, że to zwierzę jest mądre?
- Czy waszym zdaniem to zwierzę odczuwa cierpienie?
- Czy waszym zdaniem to zwierzę zasługuje na szacunek?
- Czy waszym zdaniem ludzie mają jakieś obowiązki wobec tego gatunku?
- Jaki ludzie mają stosunek do danego gatunku, z czego on może wynikać?

Poproś przedstawicieli grup o zaprezentowanie wniosków z dyskusji grupowych.

Następnie postarajcie się uporządkować zebrane opinie. Jakie cechy posiadają zwierzęta, które są lubiane? Co powoduje, że niektóre zwierzęta nie budzą powszechnej sympatii? Czy gatunki, które mniej znamy zazwyczaj są lepiej czy gorzej odbierane? Czy są zwierzęta ważniejsze i mniej ważne w przyrodzie? Czy zwierzęta odczuwają cierpienie? Czy powinniśmy dzielić zwierzęta na lepsze i gorsze?

W artykule 1 ustawy o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 r. widnieje zapis „Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, opiekę i ochronę”. Poproś dzieci, aby zastanowiły się, czy wszystkie zwierzęta mają prawo do unikania cierpienia i do poszanowania? Jakie jeszcze prawa powinny mieć zagwarantowane zwierzęta? Czy wszystkie zwierzęta powinny mieć takie same prawa?

Zakończenie zaproponuj uczniom spisanie w grupach „praw zwierząt”. Omówcie prace. O jakich zwierzętach uczniowie myśleli pisząc „prawa zwierząt”? Czy są gatunki, których te prawa nie dotyczą, dlaczego?

Dodatkowym elementem zajęć może być projekcja filmu „*Babe – świnka z klasą*”. W filmie doskonale ukazany jest podział na zwierzęta kochane oraz na niewiele dla ludzi znaczącą resztę. Śwince – choć z trudnościami – udaje się wyrwać z gorszego świata zwierząt gospodarskich do świata zwierząt ulubionych.

Starszym uczniom zaproponować możemy przeczytanie artykułu Janusza Korbela – Pieski, kotki, wilki, jelenie (w załączniku), w którym ukazany jest jeszcze inny podział zwierząt na dzikie i udomowione. Artykuł może być podstawą do dyskusji nt. stereotypowego postrzegania zwierząt, źródeł tych stereotypów, znaczenia stereotypów w kulturze, walki z nimi.

„Pieski, kotki, wilki, jelenie” Janusz Korbel

My, ludzie lubimy maskotki. Kochamy pieski i kotki, i różne zwierzęta, które można pogłaskać i które nam służą, podporządkowują się, są naszymi niewolnikami. Kochamy raczej drapieżniki, które zabijają inne zwierzęta, a nie padlinożerców, którzy miłują pokój. Pies przyjacielem człowieka. Może jednak bardziej niewolnikiem człowieka?

Nasze ukochane domowe zwierzęta to karykatury dzikich, wolnych zwierząt, uzależnione całkowicie od człowieka, zdane na jego łaskę i niełaskę. Są zabawką, narzędziem, posłusznym odbiorcą naszych problemów. Najbardziej cenimy ich bezgraniczne uzależnienie (pies, który spędza resztę życia na miejscu śmierci swojego pana jest symbolem psiej miłości, a w przyrodzie takie zachowanie byłoby oznaką nieprzystosowania). Kiedy nie spełniają tych oczekiwań lub stają się zbyt dużym obciążeniem finansowym, pozbywamy się ich - choć formalnie podobno już nie są rzeczami (czym więc są?) - lub wymyślamy administracyjne sposoby pozbywania się ich nadmiaru. Pomysł wprowadzenia hykli spotkał się w Polsce z masowymi protestami. Jesteśmy wrażliwi i nie zgadzamy się na wyłapywanie bezdomnych zwierząt domowych i zamykanie ich w azylach lub(i) zabijanie. Nie protestujemy jednak, kiedy urządzi się polowania na dzikie, wolno żyjące zwierzęta, często znacznie inteligentniejsze od ich udomowionych krewniaków (u gatunków udomowionych następuje uwstecznienie inteligencji) i potrafiące tak samo lub nawet bardziej cierpieć. Dlaczego tak jest? Dlaczego nie oburza nas zabijanie wolności, a znacznie bardziej oburza zabijanie niewolników? Nie ulega wątpliwości, że niepotrzebne zabijanie zawsze jest złem. (...) Stan umysłu tolerującego okrucieństwo jest straszny, ale wielka miłość do swojego psa niekoniecznie wiąże się z brakiem obojętności na zabijanie równie lub bardziej inteligentnych i cierpiących wolnych zwierząt. A może nie lubimy prawdziwej przyrody? Może wolimy jej wersję "udomowioną", zniewoloną, podporządkowaną? Pamiętajcie legendę o św. Franciszku i wilku z Gubbio? Wilk stał się "dobrym" wilkiem, kiedy przestał polować i zaczął jeść zwierzęta zabite dla niego przez ludzi. Kiedy człowiek zabija, to jest to dobre zabijanie. Poza tym człowiek jest mądrzejszy od dzikiej, nieokiełznanej przyrody, przewyższa ją znacznie inteligencją, stąd tak wielkie osiągnięcia naszego gatunku. Kochamy zwierzęta - kupujemy im karmę produkowaną przez wielkie koncerny, obroże, klatki. Wiemy, do czego powinniśmy dążyć: do światowej miłości, wspólnego posprzątania całego świata, opieki nad wszystkimi bezpiecznymi psami i kotami; powinniśmy zimą dokarmiać ptaszki, a także zwierzynę ptową, a organizacje ekologiczne powinny ze sobą ściśle współpracować i wspierać się nawzajem.

Zielone Brygady nr 16 (118), 16-31 sierpnia 1998

Mur

Celem zajęć jest uwrażliwienie dzieci na los zwierząt, rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego, motywacja do podejmowania decyzji prozwierzęcych.

Cele operacyjne: uczeń/uczennica

- za pomocą schematycznych rysunków przedstawia różne istoty, sytuacje, działania, uczucia
- wymienia sytuacje i działania, które niekorzystnie wszywają na jakość życia zwierząt
- dostrzega i rozumie wpływ działalności człowieka na zwierzęta i środowisko
- zauważa powiązania łączące różne elementy środowiska
- wyjaśnia co każdy z nas może zrobić, by jak najmniej zwierząt musiało cierpieć
- analizuje rysunek w odniesieniu do własnego zachowania
- stosuje się do narzuconych reguł pracy

Materiały:

wielkie arkusze papieru sklejone w całość wielkości najmniej 1 x 1,5 przy grupie 20 osobowej, kredki

Przed zajęciami przygotuj papier do rysowania, w razie potrzeby sklej kilka arkuszy papieru tak, aby tworzyły jedną wielką powierzchnię. Papier połóż na podłodze albo na zestawionych ławkach, tak aby co najmniej kilka osób miało równocześnie do niego dostęp.

Na środku papieru narysuj okrąg o średnicy ok. 20 cm oraz duży okrąg wokół małego, tak, żeby powierzchnia wewnątrz i na zewnątrz dużego okręgu była porównywalna. Naszykuj kredki najlepiej w kilku łatwo dostępnych pojemnikach. Ze względów praktycznych polecamy wykorzystywać wspólne kredki, a nie by każde dziecko korzystało ze swoich.

Poinformuj uczniów, że dzisiejsze zajęcia dotyczyć będą zwierząt zarówno dzikich, jak i domowych czy hodowlanych, dużych i małych, ssaków, ryb, owadów itd. Do tego czasu na pewno uczniowie zainteresują się arkuszem z okręgami (czy jest to jajko, czy boisko a może pączek z dziurką?).

Wyjaśnij dzieciom, że praca nad rysunkiem podzielona będzie na trzy etapy. Najpierw wszyscy zaznaczają swoją obecność poprzez podpis, inicjały, symbol umieszczony w najmniejszym okręgu. Zwróć uwagę na to, by znalazło się miejsce dla wszystkich obecnych.

Ustal zasady rysowania:

- każdy ma prawo narysować swój pomysł
- jeśli chcesz coś narysować, zgłoś się przez podniesienie ręki i powiedz co chcesz narysować, tak aby inni usłyszeli i nie powielali twojego pomysłu
- każda osoba może narysować kilka czy kilkanaście różnych rzeczy, po warunkiem, że je zgłosi
- po narysowaniu zgłoszonej rzeczy wracasz na miejsce i myślisz, co jeszcze można by na zadany temat narysować

Teraz praca może przebiegać na dwa sposoby – prosimy wybierz ten, który bardziej odpowiada sytuacji.

Wersja pierwsza. Poproś uczniów, aby w części najbardziej zewnętrznej narysowali piękny, doskonały świat zwierząt, gdzie wszystkie zwierzęta są szczęśliwe, zdrowe, zadowolone (duży okrąg pozostaje na razie pusty). Każda zgłaszająca się osoba, po przedstawieniu swojego pomysłu podchodzi do papieru i rysuje, a po zakończeniu wraca na miejsce. Jednocześnie może rysować kilka osób. W tej części znaleźć się powinny zarówno zwierzęta wszelkich gatunków, mogą być całe rodziny, ich pożywienie, miejsce gdzie mogłyby żyć (las, góry, morze), słońce, deszcz, trawa, kwiaty, drzewa z dziuplami, a także wartości takie jak miłość, wolność przedstawione symbolami. Młodzież rysuje tak długo, aż cała powierzchnia nie zostanie zamalowana. W odpowiednim momencie kończymy pracę, zachwycamy się tym wspaniałym światem – rajem dla zwierząt.

Następnie przechodzimy do wypełniania dużego okręgu. Poproś uczniów o narysowanie wszystkiego, co powoduje, że zwierzęta są nieszczęśliwe, cierpią, chorują, umierają. Zasady zgłaszania i rysowania nie zmieniają się. W tej części pojawią się takie rzeczy jak: wycinanie lasów, zanieczyszczone powietrze, fabryki, samochody, hałas, brudna woda, trucizny (np. na szczury), doświadczenia na zwierzętach, cyrk, masowe hodowle, wypadki na drogach, myśliwi, nieodpowiedzialni opiekunowie, futra ze zwierząt, biżuteria z kości słoniowej, klęski żywiołowe, wycieki ropy, ogrody zoologiczne, pożary, rzeźnie, sklepy zoologiczne, miasta zajmujące przestrzeń życiową. W razie potrzeby zadawaj pytania naprowadzające.

Na tym możecie zakończyć rysowanie i przejść do omówienia lub narysować połączenia między elementami w okręgach. Najpierw czarnymi kredkami za pomocą linii dzieci łączą negatywne zachowania i rzeczy ze zwierzętami i elementami środowiska, na które wpływają, np. samochód łączymy z różnymi zwierzętami, które słyszą hałas samochodów, mogą zostać potrącone, mają mniej przestrzeni życiowej ze względu na budowę dróg, drzewami i innymi roślinami, które żyją w zanieczyszczonym środowisku itd. Staramy się znaleźć jak najwięcej powiązań. Następnie czerwonymi kredkami każde dziecko rysuje linie łączące swoje imię, inicjały czy symbol z małego okręgu z negatywnymi działaniami z dużego okręgu, np. Jasio jeździ samochodem, korzysta z wyrobów fabryk, a więc ma również wpływ na zanieczyszczenie wody i powietrza, nosi skórzane buty, był w cyrku i zoo, hałasował w lesie itp.

Kiedy rysunek jest już skończony, zbieramy kredki. W zależności od warunków albo praca zostaje na podłodze a wszyscy siadają wokół, albo wieszamy ją na ścianie tak, by była ona dobrze widoczna dla każdego. Omówienie pracy zaczynamy od wprowadzenia.

Rysunek symbolizuje świat, w centrum tego świata jesteśmy my – ludzie. Na zewnątrz jest wspaniały, piękny i szczęśliwy świat zwierząt. Tak świat wyglądał przez wieki, dopóki ludzie nie rozwinęli cywilizacji przemysłowej i nie zaczęli intensywnie dominować nad przyrodą. W pewnym momencie jednak pojawił się człowiek i zaczął powstawać różne rzeczy, które powodują, że środowisko niszczy się a zwierzęta cierpią. Ludzie wytworzyli symboliczny mur oddzielający ludzi od tego pięknego, szczęśliwego świata zwierząt. Zapytaj uczniów, kto jest odpowiedzialny za powstanie tego muru? Żli ludzie, właściciele fabryk, myśliwi, a może każdy z nas kto używa produktów z fabryk, korzysta ze środków chemicznych np. proszku do prania, marnuje papier z drzew, ma kosmetyki testowane na zwierzętach, je mięso, korzysta z prądu, był w cyrku?

Część z narysowanych rzeczy jest niezbędna do życia we współczesnym świecie i nie poradziłibyśmy sobie bez nich (fabryki, komunikacja). Jednak część można by wyeliminować bardzo szybko bez szkody dla ogółu ludzi. Poproś uczniów, aby wymienili takie właśnie zachowania czy rzeczy, które mogłyby zniknąć, lub które można by zastąpić innymi, bardziej przyjaznymi zwierzętom (np. cyrk, myślistwo, testowanie kosmetyków na zwierzętach, hodowanie egzotycznych zwierząt, wyroby ze zwierząt futra, torebki, paski, obuwie, biżuteria).

Wersja druga. Analogicznie do wersji pierwszej w małym okręgu młodzież podpisuje się, jednak piękny doskonały świat zwierząt rysujemy w dużym okręgu, a negatywne działania na zewnątrz. Po zakończeniu rysowania chwilę podziwiamy „zwierzęcy raj”. Zabierz kolorowe kredki, zostaw tylko czarne kredki lub markery i poproś uczniów, by narysowali linie łączące ich podpisy (z małego okręgu) z negatywnymi rzeczami czy działaniami (z części zewnętrznej) na które mają wpływ – podobnie jak w wersji pierwszej. Zaobserwować będziemy mogli niechęć uczniów do przekreślania liniami pięknych rysunków zwierząt z części środkowej. Warto omówić to spostrzeżenie po zakończeniu rysowania. Poproś uczniów o refleksję nt. tego jak łatwo człowiek niszczy otaczające go środowisko i przyczynia się do cierpienia zwierząt i dlaczego tak trudno – choćby symbolicznie, za pomocą czarnych linii – zniszczyć ten piękny świat. Czy świadomość tego, jak zwyczajnymi, codziennymi zachowaniami mamy wpływ na życie zwierząt pozwoli nam zachowywać się w sposób bardziej przyjazny zwierzętom?

Na zakończenie zajęć poproś, aby każdy zastanowił się, jakie mógłby zrobić postanowienie na całe życie, by poprawić los zwierząt. Zwróć uwagę na to, by były to postanowienia realne do dotrzymania i zależne od uczniów (a nie np. od ich rodziców). Poproś chętne osoby, by podzieliły się swoimi postanowieniami. Mogą pojawić się takie jak: nigdy już nie pójdę do cyrku z tresurą zwierząt, będę oszczędzał papier, będę sprawdzać czy kosmetyk był testowany na zwierzętach, ograniczę jedzenie mięsa – np. nie będę jadł mięsa we wtorki, będę oszczędzał prąd – zawsze będę pamiętać o wyłączeniu urządzeń, z których nie korzystam.

Czym zwierzęta różnią się od ludzi?

Celem zajęć jest ukazanie podobieństwa życia ludzi i zwierząt oraz zwrócenie uwagi uczniów na zdolność zwierząt do przeżywania uczuć.

Cele operacyjne:

- uczeń wymienia zachowania, działania i czynności, które wykonują ludzie na całym świecie
- wyraża własną opinię na dany temat
- argumentuje swoje zdanie
- potrafi wykazać podobieństwa w życiu i zachowaniu ludzi i innych zwierząt

Materiały:

papier i pisak do notatek dla prowadzącego

Przebieg zajęć:

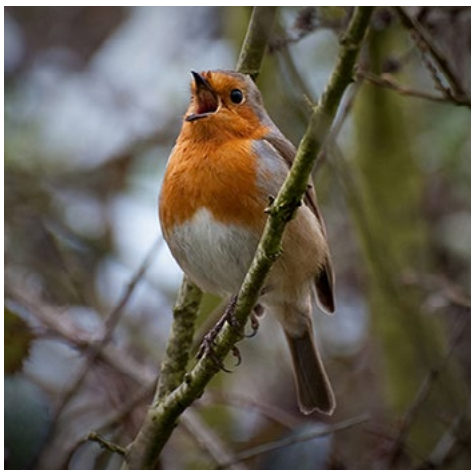
Poproś uczniów, aby wymienili wszystkie rzeczy, które spotykają ludzi na całym świecie, teraz jak i przed stuleciami, od narodzin do śmierci. Zapisuj odpowiedzi uczniów: rodzi się, rośnie, rozwija się, dojrzewa, zakochuje się, zakłada rodzinę, ma dzieci, opiekuje się nimi, starzeje się, choruje, umiera. Następnie poproś aby uczniowie wymienili co robią codziennie ludzie na całym świecie, znów zapisujemy odpowiedzi. Przykładowo: śpi, budzi się, wstaje, myje się, je i pije, uczy się, bawi, pracuje, kupuje (zdobywa), odpoczywa, tańczy, biega, skacze, śpiewa, mówi, ćwiczy - uprawia sport, pomaga innym i rywalizuje. Ostatni element to uczucia i stany w jakich znajduje się człowiek, np. bywa zmęczony, radosny, śmieje się, płacze, tęskni, jest zdenerwowany, skoncentrowany.

Zwróć uwagę, żeby odpowiedzi były na tyle ogólne, by można je było przypisać większości ludzi teraz i dawniej, tzn. nie zapisujemy, że człowiek ogląda telewizję (bo 100 lat temu nie oglądał, a dziś także w wielu miejscach świata ludzie nie mają telewizorów a nawet prądu), naprowadzamy więc uczniów na odpowiedzi uogólniające np. że się relaksuje, odpoczywa, ogląda (podobnie jak można spędzać czas na obserwowaniu zwierząt czy zachodów słońca).

Gdy pomysły się wyczerpią wyjaśni, że za chwilę będziesz odczytywać zapisane przed chwilą wydarzenia, czynności, uczucia przypisane ludziom, ale w kontekście życia zwierząt, a zadaniem uczniów będzie zasygnalizowanie w ustalony sposób czy zgadzają się z twierdzeniem, że „Zwierzę ...”, w miejscu kropek czytamy kolejne punkty z powstałej przed chwilą listy (np. zwierzę rodzi się, śpi, bawi się itp.). Wcześniej należy jednak ustalić zasady dotyczące sygnalizowania swojego zdania. Można tu wykorzystać rozmaite sposoby, np. sygnalizowanie ręką (układ ok! – oznacza, zgadzam się, dłoń zwinęta z kciukiem do dołu – nie zgadzam się), jeśli mamy do czynienia z grupą pełną energii możemy zaproponować wymagające więcej wysiłku fizycznego sygnały (np. przysiady i stawanie na palcach z wyciągnięciem rąk w górę) lub dowolny inny sposób.

Część odczytywanych twierdzeń będzie bezdyskusyjnie przyjmowana przez wszystkich uczniów (np. że zwierzęta śpią, jedzą, piją, rozmnażają się, chorują, umierają). Jednak niektóre mogą i powinny wywołać dyskusję (np. czy zwierzęta pracują, uczą się, tańczą, mówią itp.). W takiej sytuacji pozwól uczniom na wymianę poglądów. Z pewnością wiele cennych uwag wniesć mogą dzieci mające w domu jakieś zwierzę i obserwujące je na co dzień, a także miłośnicy filmów przyrodniczych posiadający sporą wiedzę nt. życia społecznego i zachowań zwierząt. Warto poświęcić kilka chwil na rozmowę np. o pracy zwierząt (nie chodzi tu tylko o pracę na rzecz człowieka, ale przede wszystkim o pracę związaną z utrzymaniem się przy życiu: zdobywanie pożywienia, budowa domu), mowie zwierząt (jak porozumiewają się zwierzęta? porozumiewanie za pomocą zapachu, ruchu, barwy), nauki (łatania, polowania i unikania zagrożenia, zdobywania pożywienia, życia w społeczności).

W czasie dyskusji prawdopodobnie większość uczniów zostanie przekonana, że zwierzęta robią to, co ludzie i czują tak, jak ludzie. Poproś uczniów o wnioski płynące z tej wiedzy. Skoro życie zwierząt i ludzi jest tak do siebie podobne, to jak powinniśmy traktować zwierzęta?

Nasi najbliżsi krewni

Celem zajęć jest uświadomienie bliskości – pokrewieństwa pomiędzy ludźmi a małpami człowiekowatymi, a co za tym idzie pobudzenie do refleksji nt. praw tych zwierząt i relacji łączących ludzi i małpy człowiekowate.

Cele operacyjne:

- uczeń analizuje tekst źródłowy
- charakteryzuje opisaną postać
- nazywa różne uczucia
- uświadamia sobie obecność uczuć w życiu zwierząt innych niż człowiek
- potrafi wyjaśnić i zaprezentować własne poglądy

Materiały:

fragmenty tekstów źródłowych, papier do notatek, pisaki

Przebieg zajęć:

Uwaga! Warsztat dotyczy małp człowiekowatych, jednak nie mów uczniom, czym będziecie się zajmować. Dopiero w drugiej części warsztatu ma się wyjaśnić, kim są bohaterowie historii z tekstów źródłowych.

Na początku zajęć podziel uczniów na siedem grup. Każdej grupie wręcz jeden fragment tekstu oraz kartki do notatek. Zadaniem uczniów jest zapoznać się z tekstem i w punktach opisać bohatera i jego cechy charakteru. Uczniowie w grupie omawiają zachowanie i uczucia postaci. Kolejnym zadaniem jest wypisanie odczucia postaci oraz własnej opinii nt. zaistniałej sytuacji. Zachęć uczniów, by sobie wyobrazili, że są w podobnej sytuacji. Jak by się zachowali? Na tablicy możesz napisać pomocniczą listę określeń uczuć. Następnie przedstawiciele grup prezentują historię swego bohatera oraz swoją opinię na jego temat na forum klasy. Porozmawiajcie o zachowaniach opisanych osób. Kto to mógł być? Czy uczniowie czuli się kiedyś podobnie, w jakiej sytuacji?

Dopiero teraz wyjaśnij uczniom, kim są bohaterowie tekstów źródłowych i kto jest autorem tych tekstów. Tekst 1 i 2 pochodzi z książki Jane Goodall „Przez dziurkę do klucza”, a pozostałe z książki „Najbliżsi krewni. Jak szympansy uświadomiły mi, kim jesteśmy” autorstwa Rogera Fouts’a, Stephena Tuke’a Mills’a. Poproś uczniów o refleksje.

Na zakończenie poproś uczniów, aby postarali się wspólnie opisać małpy człowiekowate (należą do nich orangutan, szympan, goryl i człowiek), wypiszcie na tablicy cechy człowiekowatych odróżniające je od innych małp (np. brak ogona, wyprostowana postawa, duży mózg, umiejętność wytwarzania narzędzi, życie w złożonych społecznościach itd.). W ramach pracy domowej zaproponuj uczniom narysowanie wybranych małp człowiekowatych oraz wyszukanie ciekawostek na ich temat.

Lista określeń różnych uczuć:

wściekłość, smutek, zdenerwowanie, podekscytowanie, żal, rozpacz, gniew, niepokój, zdziwienie, zaskoczenie, ciekawość, nuda, radość, spokój, zadowolenie, strach, miłość, bezinteresowność, litość, nienawiść, złość, agresja, mściwość, zawiść, wstyd, zwątpienie, podniecenie, oczekiwanie, odprężenie, relaks, czułość, strach, przerażenie, radość, zadowolenie, zazdrość, zawiść, wrogość, tęsknota, miłość, melancholia, przyjaźń, sympatia, antypatia, zauroczenie, zafascynowanie, zakochanie, groza, obrzydzenie, wstyd, wstręt, rozgoryczenie, obawa, lęk, szacunek, litość, euforia, nostalgia, wzburzenie, wściekłość, zawiedzenie, rozczerowanie, tęsknota, wątpliwości, pretensje

Literatura:**Roger Fouts, Stephen Tukul Mills, *Najbliżsi krewni. Jak szympanasy uświadomiły mi, kim jesteśmy*, Warszawa 1999**

Nota z okładki:

W 1967 roku Roger Fouts, wówczas doktorant na wydziale psychologii eksperymentalnej Uniwersytetu w Oklahomie, otrzymał niecodzienne zadanie nauczania szympansiątka amerykańskiego języka migowego. Projekt Washoe (bo takie było imię niezwyklej uczennicy) miał wykazać, czy wychowywana przez ludzi szympanzica zacznie naturalnie i spontanicznie posługiwać się tym ludzkim przecież językiem. Rezultat eksperymentu przeszedł najśmielsze oczekiwania, podważając dotychczasowe ustalenia nauki i każąc na nowo zdefiniować pojęcie człowieczeństwa, języka i inteligencji.

Historia Washoe mówi wiele o przyjaźni, lojalności i okrucieństwie. Autor bezlitośnie obnaża bezwzględność niektórych dziedzin nauki, otwierając nam oczy na deprymujące fakty, którym wraz ze słynną badaczką naczelnych, Jane Goodall, próbowali stawić czoło. Dzieli się również bogatymi doświadczeniami zawodowymi – od terapii dzieci autystycznych, przez podróż do Afryki, po współpracę z Hollywoodem. Książka ta, chwilami zabawna, chwilami tragiczna, jest jednak przede wszystkim opowieścią o dojrzewaniu do człowieczeństwa, które być może nigdy nie byłoby pełne, gdyby nie Washoe.

[*Media Rodzina, 1999*]

Jane Goodall, *Przez dziurkę od klucza*, Warszawa 1995

Nota z okładki:

Od 1960 roku Jane Goodall przez 30 lat prowadziła obserwacje szympanów w ich naturalnym środowisku, w sercu Afryki. Jej badania, które zostały uznane za jedno z największych osiągnięć nauki o zachowaniu się zwierząt, udowodniły ku powszechnemu zaskoczeniu, że szympanasy myślą, rozwiązują proste problemy, kochają i nienawidzą, potrafią się nudzić i smucić, prowadzą regularne wojny, a nawet czasami popełniają morderstwa.

[*Prószyński i S-ka, Warszawa 1995*]

Chcesz wiedzieć więcej:

Urszula Zarosa, *Czy zwierzęta są osobami?*

www.etykapraktyczna.pl/blog/etyka-ekologiczna/gatunkowy-szowinizm/zwierzeta-osoby

Przemysław Berg, *Większe prawa dla braci mniejszych*

[w:] *Polityka* - nr 25 (2812) z dnia 2011-06-15; s. 105-107

www.archiwum.polityka.pl/art/wieksze-prawa-dla-braci-mniejszych,431499.html

1. Freud był bardzo serdeczny i opiekuńczy w stosunku do swego małego brata. Gdy Frodo zaczął się awanturować i uciekał poza zasięg matki, Freud nierzadko podążał za nim, nie spuszczać z oczu malucha. A gdy malec wpadał w kłopoty i pisał przestraszony, co zdarzało się często, Freud był pod ręką i ratował go.

Frodo był zafascynowany wszystkim, co robił Freud, obserwował go uważnie, a potem usiłował naśladować.

2. Chociaż Frodo nie potrafił pomóc starszemu bratu, okazywał mu jednak współczucie w przypadku zranienia lub zdenerwowania. Kiedy Freud miał siedem lat, matka czasami uznawała za konieczne karcenie go w czasie jedzenia. Dwukrotnie, gdy łagodnie mu pogroziła, Freud wpadał w historię, tarzając się po ziemi i wrzeszcząc. Matka nie zwracała na to uwagi, ale mały Frodo podbiegał do brata, obejmował go i przytulał, póki Freud się nie uspokoił.

3. Loulis był jedynakiem, a więc pozostał swego rodzaju wiecznym berbeciem. Nawet w wieku ośmiu lat ciągle był jeszcze rozpaskudzoną pszczołą, któremu wszystko wolno, i dawał kuksańce innym dzieciom albo pluł na nie, jeśli nie poświęcały mu wyłącznej uwagi. Jednak już za chwilę stawał się uroczym chłopcem, ścisnął ręce i prosił o pocatunki. I zawsze wzbudzała jego współczucie czyjaś smutna mina. Jeśli ktoś udawał, że płacze, Loulis robił wielkie oczy i usiłował biedaka pocieszyć pocatunkiem.

4. Maja, która miała czternaście lat, zachowywała się prowokacyjnie w obecności chłopców. Zalotnie szczytkowała swoje długie włosy, aby zwrócić na siebie uwagę. Chociaż pierwsza zaprzyjaźniała się z każdym nowym pracownikiem, nadal czuła się niezbyt pewnie i zdradzała pewne objawy neurotyczne. Płakała, jeśli ktoś spojrzał na nią w niewłaściwy sposób, jeśli kłóciło się dwóch członków rodziny albo jeśli na jej przyjęciu urodzinowym poświęcano zbyt wiele uwagi komu innemu. Płakała również wtedy, kiedy uważała, że ma się zdarzyć coś strasznego. Jeśli na przykład, dostała w prezencie pomadkę do ust, to sprawiała wrażenie, jak gdyby od razu zaczęła się obawiać, że zabierze ją jej młodsza siostra.

5. Tatu była przeciwieństwem Mai w stosunkach z ludźmi. Zachowywała się bardzo powściągliwie, jak młoda dama, dając z siebie w stosunku do każdego tyle, ile uważała za stosowne i ani trochę więcej. Wprawdzie codziennie sprzątała mieszkanie zajmowane przez całą rodzinę, ale zawsze określała wyraźnie ile się jej za to należy – w jedzeniu, zabawkach albo czasopiśmie. Była praktyczna, zdecydowana i niezwykle uparta. Osobowością przypominała mi swoją matkę, Thelmę. Tak jak Thelma rzadko okazywała emocje – chyba że była niezwykle sfrustrowana. A kiedy już dała im upust, jej wybuchy przypominały do złudzenia napady złego humoru jej matki. Było to tym bardziej zadziwiające, że przebywała z matką zaledwie jeden dzień w Oklahomie, tuż przed adoptowaniem przez Gardnerów.

6. Kilka ostatnich tygodni przed przeprowadzką było dla nas bardzo trudnych. Szczególnie Washoe nie podobało się to wszystko – pakowanie, zabieranie zabawek i psucie codziennego porządku zajęć. Odnosiła się do tego z coraz większą rezerwą i niezadowolaniem. Być może pamiętała straszne zamieszanie towarzyszące jej wyjazdowi z Reno, kiedy miała dopiero pięć lat, i z Oklahomy, gdy była już piętnastoletnią panną. Może nawet zastanawiała się, kogo z rodziny czy przyjaciół utraci tym razem.

Aby nieco złagodzić szok spowodowany wyjazdem do nowego domu, nakręciliśmy na kasecie video Debbi i mnie pokazujących im nowe sypialnie, kuchnię, pokój do zabaw i dziedzińiec. Na dwa dni przed przeprowadzką Washoe, Loulis, Maja, Dar i Tatu zgromadzili się przed telewizorem i obejrzeli tę kasętę.

Patrzcie – powiedziała im jedna z opiekunek – to Roger w waszym nowym domu! Polubicie wasz nowy dom. My wszyscy pojedziemy z wami!

Byli zachwyceni – widać było, że znajome twarze na kasecie uspokajały ich. Kiedy film się skończył, poprosili, żeby puścić go jeszcze raz.

7. Maja i Tatu przez wiele tygodni nie chciały wracać do domu nawet na positek. Musieliśmy używać różnych wybiegów, by skłonić je do zjedzenia czegoś. Spędzały na słońcu tyle czasu, że ich biała dotąd skóra stała się czerwona – wyglądało jednak na to, że im to nie przeszkadza. Tęskniły do słońca. W sierpniu, zaledwie trzy miesiące po przeprowadzce, były nie tylko opalone, ale przeszły całkowitą fizyczną i psychiczną przemianę. (...) Maja i Tatu proszą by je wypuścić na dwór nawet wtedy, kiedy pada deszcz czy śnieg. Pewnego mroźnego poranka pierwszej zimy w nowym domu, Tatu czekała na mnie przy drzwiach. „Przykro mi, jest bardzo zimno” – powiedziała jedna z opiekunek – „musisz poczekać”. „Daj mi ubranie” – domagała się Tatu. Daliśmy więc jej swetry i wyszła.

Miejsca, których zwierzęta wolałyby nie znać

Cel zajęć:

uwrażliwienie na los zwierząt oraz zmotywowanie do działań na rzecz zwierząt

Cele operacyjne:

- uczeń wymienia miejsca, gdzie spotkać można nieszczęśliwe lub cierpiące zwierzęta
- opisuje wymienione miejsca i wyjaśnia dlaczego zwierzęta tam żyjące są nieszczęśliwe
- wyjaśnia co każdy z nas może zrobić, by jak najmniej zwierząt musiało cierpieć,
- potrafi za pomocą pracy plastycznej przedstawić marzenia wybranego zwierzęcia lub sformułować list do ludzi w imieniu zwierzęcia

Materiały:

papier, kredki lub farby, tabela ułatwiająca opisanie miejsc.

Poproś, aby dzieci przypomniały sobie miejsca gdzie zwierzęta cierpią? Jakie jest ich cierpienie? Kto jest sprawcą cierpienia? Czy można coś zrobić aby nie cierpiały? Takimi miejscami są na pewno: miejsca hodowli, ciasne, nie dopasowane do natury zwierzęcia (np. tucz gęsi, hodowle drobiu, zwierząt futerkowych, bydła, itd.), rzeźnia, transport, cyrk, a także dom w mieście, gdzie dzieci trzymają żółwie, papugi, węże, pająki, różne gryzonie.

Kiedy już mamy listę miejsc, w których zwierzęta cierpią, przyjrzyjmy się jej. Czy liczba miejsc udręki zwierząt rośnie czy maleje? Czy człowiek robi coś, aby ulżyć cierpieniom tych zwierząt? Co każdy człowiek może zrobić, aby nie przyczynić się do wydłużania tej listy? Na zakończenie poproś, aby dzieci narysowały o czym marzą zwierzęta z tych miejsc (starsze dzieci mogą napisać list od zwierzęcia do ludzi). Możesz przygotować karteczki z nazwami wszystkich takich miejsc do rozlosowania wśród dzieci. Dzięki temu wszystkie miejsca będą objęte uwagą i prawdopodobnie będzie można wyciągnąć więcej wniosków.

Po zakończeniu rysowania (pisania listów) dzieci prezentują swoje prace. Porozmawiajcie o marzeniach zwierząt. Czy coś je łączy, czy zwierzęta w cyrku, laboratorium, fermie mają podobne marzenia. Wspólnie wyciągnijcie wnioski.

Miejsce	Co zwierzę daje człowiekowi	Co dobry człowiek daje zwierzęciu	Co zły człowiek daje zwierzęciu
Dom	<ul style="list-style-type: none"> • Towarzystwo • Wierność • Opiekę • Pomoc • Czynny odpoczynek – spacer • Odprężenie • Dumę • Poczucie odpowiedzialności • Rozrywkę 	<ul style="list-style-type: none"> • Opiekę • Pomoc • Jedzenie • Swoboda • Serdeczność • Troskę o zdrowie • Spacer 	<ul style="list-style-type: none"> • Bicie • Krzyk • Okaleczanie • Głód • Brak wody • Zaniedbanie • Znęcanie się • Ograniczanie swobody • Obojętność • Wyrzucenie
Gospodarstwo	<ul style="list-style-type: none"> • Pilnowanie podwórka • Ciężka praca • Łapanie myszy • Jajka • Mleko • Źródło utrzymania • Wdrażanie dzieci do obowiązków 	<ul style="list-style-type: none"> • Opiekę • Pomoc • Jedzenie • Swoboda • Serdeczność • Troskę o zdrowie • Czystość • Odpoczynek 	<ul style="list-style-type: none"> • Krótki łańcuch • Brud • Ciasnota • Głód • Bicie • Przemęczanie • Zabijanie młodych • Znęcanie się
Sklepy, Targowiska	<ul style="list-style-type: none"> • Siebie 	<ul style="list-style-type: none"> • Jedzenie • Opiekę • Ciepło 	<ul style="list-style-type: none"> • Zatlócone klatki • Worki • Głód • Pragnienie • Zimno lub gorąco
Ulica	<ul style="list-style-type: none"> • Łapanie myszy • Urozmaicony widok • Śpiew w parku • Zbieranie resztek 	<ul style="list-style-type: none"> • Jedzenie • Zainteresowanie i pomoc w razie potrzeby • Pozostawienie w spokoju 	<ul style="list-style-type: none"> • Znęcanie się • Straszenie • Znieczulica
Cyrk	<ul style="list-style-type: none"> • Wątpliwą rozrywkę 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezygnowanie z pójścia do cyrku z tresurą dzikich zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tresura: bicie, straszenie, głodzenie, rażenie prądem • Okaleczanie • Małe klatki • Ciężkie podróże • Brak swobody, ruchu • naturalnego • Hałas
ZOO	<ul style="list-style-type: none"> • Swój smutny widok 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezygnowanie z pójścia do ZOO 	<ul style="list-style-type: none"> • Małe klatki i wybiegi • Beton • Tłum ludzi • Hałas • Straszenie • Nieadekwatne warunki (stoń i śnieg)

Miejsce	Co zwierzę daje człowiekowi	Co dobry człowiek daje zwierzęciu	Co zły człowiek daje zwierzęciu
Laboratoria	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc w badaniach Ratowanie zdrowia i życia ludzkiego Rozwój nauki 	<ul style="list-style-type: none"> Dobre warunki Minimum cierpienia Zastępowanie doświadczeń metodami alternatywnymi 	<ul style="list-style-type: none"> Klatki Ból Strach Stres Wielokrotne powtarzanie badań
Szosa		<ul style="list-style-type: none"> Uwaga 	<ul style="list-style-type: none"> Szybka jazda Brak uwagi Brak wyobraźni
Fermy futrzarskie	<ul style="list-style-type: none"> Futra 	<ul style="list-style-type: none"> Rezygnowanie z futer naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Ciasne klatki Zimno (żeby futro było gęstsze) Stres Ból Śmierć
Hodowle	<ul style="list-style-type: none"> Mięso, mleko, jaja i inne produkty 	<ul style="list-style-type: none"> Dobre warunki Przestrzeń Minimum cierpienia Zmniejszanie spożycia mięsa 	<ul style="list-style-type: none"> Mało przestrzeni Nieprawidłowe jedzenie Stres Ból Śmierć
Schroniska dla zwierząt		<ul style="list-style-type: none"> Dobre warunki Troskę o zdrowie Bezpieczeństwo Jedzenie Opiekę Schronienie Serdeczność Możliwość zmiany opiekuna 	<ul style="list-style-type: none"> Ciasne pomieszczenia Znęcanie się Znieczulica
Środowisko naturalne	<ul style="list-style-type: none"> Piękno natury 	<ul style="list-style-type: none"> Spokój Cisza Szacunek Dożywianie Szczepienia Troska o nie zanieczyszczenie środowiska Tworzenie rezerwatów Sadzenie lasów 	<ul style="list-style-type: none"> Polowania Kłusowanie Łapanie i więzienie zwierząt Zanieczyszczanie lasów i łąk Betonowanie Zatrucie wód, gleby, powietrza Melioracje

A co ty możesz zrobić dla cierpiących zwierząt?

Celem zajęć jest uświadomienie uczniom odpowiedzialności każdego z nas za dobro zwierząt i odnalezienie możliwości praktycznych działań w obronie zwierząt. Zmobilizowanie młodzieży do reagowania w sytuacjach, gdy jesteśmy świadkami męczenia zwierząt.

Cele operacyjne:

- uczeń wymienia sytuacje, w których człowiek powoduje cierpienie zwierzęcia
- odgrywa scenki, wciela się w różne role
- uzasadnia swoje zdanie
- potrafi wymienić co najmniej dwie instytucje, które zajmują się pomocą zwierzętom, wie gdzie znaleźć kontakt do nich

Materiały:

kilka małych karteczek i pisak, ewentualnie proste rekwizyty do przygotowania scenek.

Zajęcia rozpocznij pytaniem o sytuacje, w których człowiek powoduje cierpienie zwierzęcia. Poproś uczniów, aby podali kilka przykładów takich sytuacji (np. ktoś w upale został psa w zamkniętym samochodzie na parkingu, pies uwiązany jest na krótkim łańcuchu przy budzie, ktoś kupuje egzotyczne zwierzę w sklepie zoologicznym, tresura i warunki transportu i życia słonia cyrkowego, testowanie kosmetyków na zwierzętach itp.). Wybierz kilka sytuacji i zapisz je na karteczkach (lub takie karteczki z sytuacjami przygotuj wcześniej).

Podziel młodzież na cztero- lub pięcioosobowe grupki. Grupy nazwij kolejnymi literami. Rozłóż wśród grup karteczki z opisem sytuacji i poproś uczniów o przygotowanie scenki ilustrującej daną sytuację. Następnie grupy prezentują swoje inscenizacje. Zwróć uwagę uczniów na to, by dokładnie obserwowali przebieg wszystkich scenek, gdyż ich następnym zadaniem będzie włączenie się do jednej ze scenek i przeciwdziałanie nieodpowiednim zachowaniom ludzi. Każdej z grup przyporządkuj grupę w scenie której będzie musiała zareagować na krzywdę zwierząt. np. grupa A włącza się w scenkę grupy B, grupa B w scenkę grupy C, grupa C w scenkę grupy D itd. Wyznacz czas na obmyślenie działań, które mają ukrócić okrutne lub nierozważne zachowania ludzi zaprezentowane w pierwszej części zajęć. Grupy opracowują rozwiązania, przy czym należy zwrócić uwagę, by były one realne i możliwe do zastosowania w codziennym życiu przez osoby takie jak uczniowie. Uczniowie odpowiadają sobie na pytanie, jak każdy z nas mógłby zareagować widząc w życiu taką scenę? Co można i należy zrobić w takim przypadku? Mogą to być drobne reakcje (jak np. wezwanie policji czy Straży dla Zwierząt), jak również całe akcje (kampania protestacyjna dot. bojkotu cyrków z tresurą). Należy położyć nacisk na to, co może zrobić każdy z nas, a nie władza, państwo, organizacje prozwierzęce itp.

Rozpoczynamy drugą rundę scenek. Ponownie na scenę wychodzi grupa A prezentując ponownie swoją scenkę, a w odpowiednim momencie do gry wkracza młodzież z grupy B. Po zaprezentowaniu wszystkich scenek omawiamy możliwe reakcje ludzi na sytuacje męczenia zwierząt, porządkujemy wiedzę i pomysły. Wspólnie zastanówcie się, kto może pomóc w takich sytuacjach. Warto wcześniej przygotować listę instytucji działających w okolicy (wraz z danymi kontaktowymi do nich), które mogą pomóc. Listę takich instytucji możesz powielić i rozdać uczniom lub wywiesić w widocznym miejscu na szkolnym korytarzu.

A ty jak myślisz?

Celem zajęć jest zachęcenie młodzieży do określenia własnego stosunku do zwierząt i sytuacji ze zwierzętami związanych.

Cele operacyjne: uczeń/uczennica

- potrafi wyrazić własną opinię i dostrzega różnorodność w sposobie podejścia do wybranych zagadnień
- prowadzi dyskusję, argumentuje i szuka kompromisu
- ilustruje wybrane twierdzenia

Materiały:

papier, kredki lub farby, tabela ułatwiająca opisanie miejsc

Przebieg zajęć:

Przed zajęciami należy powielić kartę pracy dla każdego ucznia. Rozdaj młodzieży kartki i poproś, aby powycinali kartoniki z tekstem. Zadaniem uczniów jest indywidualne przeczytanie zdań i zastanowienie się, czy zgadza się z daną opinią, nie zgadza się, lub nie jest pewien (nie ma opinii na ten temat). Uczniowie układają kartoniki z tekstem w odpowiednich kolumnach. Gdy wszyscy już skończyli, młodzież dobiera się w trójki i porównuje swoje wybory. Uczniowie mogą nawzajem przekonywać się do swoich racji, utwierdzać w swoich wyborach, zyskiwać nowe argumenty i w miarę możliwości dojść do porozumienia, choć w wyjątkowych sytuacjach uczniowie mogą mieć odrębne zdanie. Następnie trójki łączą się w szóstki i ponownie porównują swoje wybory i powtarzają cały proces. Uczniowie znów w toku dyskusji starają się ustalić wspólne stanowisko. Po zakończeniu poproś przedstawicieli szóstek o zaprezentowanie decyzji swoich grup na forum klasy. Porównajcie opinie poszczególnych grup. Jeśli uwidocznia się rozbieżności znów rozpoczynajcie wymianę argumentów. Porozmawiajcie wspólnie o tym, które tematy były najbardziej dyskusyjne i dlaczego? Czy argumenty kolegów i koleżanek wpływały na zmianę poglądów w wybranych sytuacjach?

Na zakończenie poproś, aby każdy uczeń indywidualnie nakleił na kartkę kartoniki podzielone według swojego uznania, możesz również zaproponować zilustrowanie wybranej opinii. Jeśli w klasie panuje jednomyślność w opiniach, młodzież może zrobić jeden wspólny poster i zilustrować wszystkie zdania, a następnie wywiesić pracę w szkole.

Zgadzam się.	zwierzęta nie powinny być prezentami	porzucanie zwierząt w wakacje to okrucieństwo
Nie zgadzam się.	powinien istnieć zakaz sprzedawania zwierząt dzieciom	zamykanie ptaków w klatkach jest niehumanitarne
Nie jestem pewien. Nie mam opinii na ten temat.	ludzie są mądrzejsi od zwierząt, więc mogą je wykorzystywać do swoich celów	zwierzęta w zoo są nieszczęśliwe
rozumiem ludzi, którzy przestali jeść mięso w trosce o los zwierząt	dziewczynki lepiej opiekują się zwierzętami niż chłopcy	myślistwo to piękny sport
nie można zostawiać psa w zamkniętym samochodzie w czasie upału	zwierzęta podobnie jak ludzie odczuwają ból	powinien istnieć zakaz sprzedaży futer ze zwierząt
można rozsypywać trutkę na szczury, aby się ich pozbyć	zwierzęta nie mają uczuć	turyści powinni dokarmić niedźwiedzie spotkanie w górach
zawsze należy sprawdzać, czy kupowany kosmetyk był testowany na zwierzętach	zwierzętom wystarczy do szczęścia schronienie, pełna miska i woda	każdy powinien mieć prawo przywożenia i hodowania egzotycznych zwierząt
tresura zwierząt w cyrku jest niehumanitarna	zwierzęta powinny chodzić do weterynarza tylko wtedy gdy chorują	nie ma nic złego w cyrkach z tresurą dzikich zwierząt

Zwierzę jako prezent

Celem zajęć jest zwrócenie uwagi na problem jakim jest kupowanie zwierząt na nieoczekiwany prezent.

Cele operacyjne:

- uczeń wymienia najczęściej spotykane zwierzęta domowe
- wymienia wymagania hodowlane danego gatunku
- wymienia cechy charakteryzujące dobrego opiekuna zwierząt
- podaje argumenty świadczące za tym, by zwierząt nie traktować jak prezenty
- rozumie konieczność dogłębnego przemyślenia decyzji związanej z zakupem lub przygarnięciem zwierzęcia do domu
- wie czym jest ulotka i projektuje ulotkę dot. tematu zajęć

Materiały:

papier, kredki lub farby, tabela ułatwiająca opisanie miejsc

Zajęcia warto przeprowadzić w okresie bożonarodzeniowym, kiedy to najczęściej zwierzęta stają się niewygodnymi dla obdarowanych prezentami.

Zajęcia zacznij od zadania uczniom pytania, czy mają lub chcieliby mieć jakieś zwierzę. Jakie to są zwierzęta? Dlaczego dzieci wybrały akurat takie zwierzęta?

Następnie podziel uczniów na grupy i przydziel im zadania. Każda grupa będzie zajmować się innym zwierzęciem (pies, kot, gryzoń np. mysz lub chomik, królik, rybki i dodatkowo inne zwierzęta, które mogą stać się prezentem jak kanarek lub papuga, żółw). Poproś grupy, aby opisały wymagania konkretnego gatunku: jak powinien wyglądać jego dom, co powinno dostawać do jedzenia? w jaki sposób należy zapewniać mu ruch? czy potrzebuje kontaktu z opiekunem? ile czasu opiekun powinien dziennie mu poświęcać? Aby uporządkować prace możesz narzucić pewien schemat, punkty według których opisywane będą wymagania gatunków i cechy dobrego opiekuna. Wyznacz czas na realizację zadania. Możesz umożliwić uczniom korzystanie z internetu w celu sprawdzenia wymagań poszczególnych gatunków. Po zakończeniu prac przedstawiciele grup prezentują swoje opracowania. Na podstawie wypowiedzi uczniów, wspólnie skonstruujcie charakterystykę dobrego opiekuna zwierząt. Jego cechy wypiszcie na tablicy lub dużym arkuszu papieru. Następnie poproś uczniów, by odpowiedzieli na pytanie, czy łatwo jest być dobrym i odpowiedzialnym opiekunem? Czy każdy nadaje się i ma warunki, by posiadać zwierzę i jakie zwierzę? Jakie warunki trzeba spełnić, by zwierzę było z nami szczęśliwe? Czy decyzja o posiadaniu zwierzęcia może być powzięta pochopnie, czy też należy ją dokładnie przemyśleć i omówić z domownikami? Zwróć uwagę uczniów na to, że okres świąteczny sprzyja takim spontanicznym, nieprzemyślanym zakupom. Często rodzice ulegają presji dzieci i kupują im zwierzątko, które po miesiącu czy dwóch zaczyna się dziecku nudzić. Warto pomyśleć o tym wcześniej, omówić obowiązki. Poproś uczniów posiadających zwierzęta, aby podzielili się swoim doświadczeniem w opiece nad zwierzętami.

Decydując się na przygarnięcie czy kupienie zwierzęcia, należy zastanowić się, jakie zwierzę będzie się dobrze u nas czuło, chomik, rybki czy pies? Czy mamy odpowiednią ilość czasu, by zajmować się zwierzęciem? Co zrobimy z nim w czasie wakacji? Czy stać nas na opiekę nad wybranym zwierzęciem – samo zwierzę może być stosunkowo tanie, ale np. terrarium, specjalistyczna karma, żwirek, szczepienia mogą być istotnym obciążeniem budżetu domowego.

Poproś uczniów o refleksję nt. czy zwierzę może być traktowane jako prezent-niespodzianka? Z czym wiąże się obdarowanie takim prezentem (nowy właściciel może nie mieć czasu na opiekę, warunków mieszkaniowych, może być uczulony, albo np. nie lubić takich zwierząt). Jak może skończyć się historia zwierzęcia?

Zachęć uczniów do zaprojektowania ulotek z apelem o nie kupowanie zwierząt na prezent. Wyjaśnij czym jest ulotka – jest to druk z krótkim tekstem informacyjnym, promocyjnym, reklamowym, zazwyczaj jest to jedna kartki, czasem złożona na części. Aby ulotka bardziej przykuwała uwagę oprócz krótkiego tekstu warto zilustrować ją rysunkiem. Ulotkę można zaprojektować „ręcznie”, albo w komputerze, a następnie powielić i rozdać w szkole, wśród przyjaciół, zanieść do okolicznej lecznicy weterynaryjnej czy rozdać w okolicach sklepu zoologicznego.

Literatura:

Lidia Lewandowska, Ciemna strona gwiazdki [w:] „Dbam o rodzinę”, Grudzień 2004

nie jestem prezentem!

Sklep zoologiczny – nieszczęścia z całego świata

Celem zajęć jest uświadomienie dzieciom pochodzenia gatunków zwierząt domowych, ich potrzeb życiowych, optymalnych warunków życia, zapoznanie z prawem dot. handlu egzotycznymi zwierzętami, uświadomienie obowiązków, które nałożone zostały na posiadaczy zwierząt egzotycznych.

Cele operacyjne: uczeń/uczennica

- dokonuje obserwacji, przeprowadza wywiad, notuje najważniejsze informacje
- wymienia gatunki zwierząt spotykane w sklepach zoologicznych
- potrafi wskazać miejsca naturalnego występowania zwierząt spotykanych w sklepach zoologicznych
- zna potrzeby i warunki konieczne do tego, by wybrane zwierzęta egzotyczne były zdrowe i czuły się szczęśliwe
- przedstawia w formie rysunku i za pomocą dramy zwierzęta spotkane w sklepie
- wyjaśnia dlaczego opieka nad egzotycznymi i dzikimi zwierzętami jest bardzo trudna
- wie, w jaki sposób trafiają do handlu zwierzęta egzotyczne
- dyskutuje nad rozwiązaniem problemu zwierząt egzotycznych sprzedawanych w sklepach zoologicznych, argumentuje własne zdanie

Materiały:

ścienna mapa świata (ewentualnie schematyczna mapa świata namalowana na tkaninie lub papierze pakowym), kartki A4, kredki, encyklopedia zwierząt lub notatki o zwierzętach przygotowane wcześniej przez uczniów

Czas:

15-20 minut w sklepie zoologicznym i dwie godziny lekcyjne w szkole

Miejsce:

sklep zoologiczny i szkoła

Materiały dodatkowe:

Konwencja o Międzynarodowym Handlu Dzikimi Zwierzętami i Roślinami Gatunków Zagrożonych Wyginięciem z dnia 3 marca 1973 r. (tzw. Konwencja Waszyngtońska), fragment ustawy o ochronie przyrody

Przygotowanie:

Poproś uczniów, by przygotowali krótkie informacje o zwierzętach najczęściej spotykanych w sklepach zoologicznych: papugach, kanarkach, myszach, chomikach, szynszylach, świnkach morskich, wężach (boa, pyton), jaszczurkach (agama, bazyliżek, gekon, legwan, waran, kameleon), żółwiach (stepowy, grecki). Notatka powinna zawierać następujące informacje: skąd zwierzę pochodzi, jak wygląda ich życie w naturze, w jakim żyje klimacie, w jakim siedlisku, jak duże zajmuje terytorium, czym się żywi oraz informacje o zachowaniu: czy jest samotnikiem, czy żyje w stadach, czy jest ruchliwe, przemieszcza się na duże odległości itp.).

Przebieg zajęć:

Wraz z dziećmi odwiedź sklep zoologiczny, gdzie dokonacie obserwacji oraz przeprowadzicie wywiad z pracownikiem sklepu. Starszym dzieciom możesz zaproponować samodzielne, w małych zespołach, wyprawy do różnych sklepów zoologicznych.

Obserwacje ze sklepu powinny zawierać następujące dane:

- jakie zwierzęta można kupić w sklepie zoologicznym?
- jakie warunki mają zwierzęta (jakie duże i jak urządzone klatki, teraria czy akwaria? ile zwierząt przebywa w jednej klatce, czy klatki są posprzątane?)
- z kim sąsiadują różne zwierzęta tzn. jakie zwierzę jest w klatce obok

Dowiedzcie się również:

- jakie zwierzęta są najpopularniejsze, najczęściej kupowane
- czy w sklepie znajdują się zwierzęta gatunków zagrożonych wyginięciem
- skąd właściciel ma zwierzęta
- czy sklep posiada odpowiednią dokumentację dotyczącą posiadanych osobników
- oceńcie, czy sklep posiada rzetelną wiedzę na temat potrzeb posiadanych gatunków

W klasie poproś uczniów, by narysowali zwierzęta zaobserwowane w sklepie. Rysunki ułóżcie w taki sposób, by odwzorować rozmieszczenie zwierząt w sklepie. Czy aby wąż nie mieszka koło myszek, albo kanarków. Wspólnie zastanówcie się, jak czują się zwierzęta w sklepie? Czy mają odpowiednią ilość miejsca, odpowiednie warunki, by żyć godnie? Jeśli uczniowie odwiedzili kilka różnych sklepów, możecie porównać warunki w nich panujące. Tę część zajęć możesz przeprowadzić w formie dramy – uczniowie wcielają się w narysowane przez siebie zwierzęta i opowiadają o warunkach życia w sklepie zoologicznym.

Następnie korzystając z przygotowanych wcześniej przez uczniów notatek, po kolei omówcie zwierzęta przedstawione na rysunkach: skąd pochodzą, jak wygląda ich życie w naturze. Wspólnie odpowiedzcie na pytanie: czy w sklepie zoologicznym mają choćby zbliżone warunki do naturalnych? I czy w domu ludzie mogą zapewnić takie warunki zwierzętom jak w naturze? Za czym zwierzę hodowane w domu będzie tęsknić? Zastanówcie się, skąd biorą się te zwierzęta w Polsce. W jaki sposób trafiły do naszego kraju? Sprawdźcie na mapie jak daleka droga dzieli te zwierzęta od ich naturalnego środowiska. Zapoznaj uczniów z informacjami na temat przemytu zwierząt egzotycznych, prawa dot. handlu zwierzętami (informacje: www.awsassets.wwfpl.panda.org/downloads/kompendium_wiedzy_dla_nauczycieli.pdf).

Poproś uczniów, aby zastanowili się jak można pomóc zwierzętom sprzedawanym w sklepach zoologicznych. W trzyosobowych grupach uczestnicy dyskutują nt. najlepszego rozwiązania, następnie grupy łączą się w grupy sześćosobowe i przedstawiają sobie nawzajem swój wybór argumentując go. Znowu grupa wybiera jedno najlepsze wg niej rozwiązanie, które wraz z uzasadnieniem przedstawia klasie. Np.: kupić chociaż jedno zwierzę, żeby ono było szczęśliwsze (kontrargument: tym samym powoduje się, że sprowadzone zostaną kolejne zwierzęta); 2. nie kupować i zniechęcać innych do kupowania (dzięki temu sprzedawca nie będzie chciał sprowadzać nowych zwierząt, kontrargument: ale te będą się dłużej męczyć w sklepie); 3. zamiast kupować zwierzęta w sklepie warto zaopiekować się psem lub kotem ze schroniska?

Jakie jeszcze mamy możliwości? Przedyskutujcie, co każdy z nas może zrobić? Jeśli wśród rozwiązań podanych przez uczniów pojawiły się takie, które łatwo wprowadzić w życie, możemy zaproponować najbardziej zainteresowanym uczniom podjęcie działań (np. przygotować i rozkolportować ulotki, przygotować apel lub inną akcję informacyjną w szkole)

Aby pozytywnym akcentem zakończyć zajęcia zaproponuj uczniom, by powycinali z rysunków-klatek, wykonanych na początku lekcji, zwierzęta: papugi, kanarki, węże, jaszczurki, gryzonie, ryby i położyli (przyczepili) na mapie w miejscu odpowiadającym naturalnemu środowisku życia zwierząt. Będzie to symboliczny powrót zwierząt do natury.

Uwolnić słońca lub idealne zoo

Cel zajęć:

Uwrażliwienie na cierpienie dzikich, egzotycznych zwierząt żyjących w niewoli. Ukazanie piękna zwierząt zamieszkujących Polskę.

Materiały:

farby, plastelina lub modelina, tektura lub sklejką, klej, papier, inne materiały plastyczne

Przebieg zajęć:

Zajęcia rozpocznij od pytania, jakie zwierzęta najczęściej można spotkać w ogrodach zoologicznych. W jakich warunkach żyją? Możemy zadać pytania pomocnicze, np. na jakiej powierzchni mieszkają? Jak urządzone są ich klatki? Co jedzą? Czy mają kontakt ze zwierzętami swojego gatunku? Czy mogą się rozmnażać? Czy mogą zachowywać się w naturalny dla siebie sposób? Czy panujący w Polsce klimat im odpowiada? Czy przestrzeń, którą zajmują jest wystarczająca do ich stylu życia? Czy zwierzęta w zoo są szczęśliwe? Wspólnie zastanówcie się, da się stworzyć takie zoo, żeby zwierzęta w nim mieszkające były szczęśliwe? Jak powinno wyglądać? Jakie zwierzęta mogłyby tam mieszkać? Wszystkie postulaty zapisuj na arkuszu papieru.

Kolejnym zadaniem uczniów jest zbudowanie makiety „Dobrego zoo”. Można ją budować w małych grupach, a następnie połączyć wszystkie prace w całość. Prace można zaprezentować na szkolnej wystawie wraz z deklaracją ideową i regulaminem zwiedzania „dobrego zoo”.

Informacje dodatkowe:

Wielokrotnie w dyskusjach na temat zoo pojawia się argument o wartości edukacyjnej ogrodów zoologicznych. Okazuje się jednak, iż tak wydawałoby się ciekawe dla nas zwierzęta egzotyczne jak słoń czy tygrys nie nauczą nas o sobie niczego poza tym, jak wygląda ich powłoka cielesna. Niemożliwe i wręcz niewskazane jest rozpatrywanie danego gatunku bez powiązania z jego naturalnym środowiskiem. Ogrody zoologiczne prezentują wypaczony wizerunek zwierzęcia, z okaleczoną psychiką i nienaturalnym behawiorem. Zwierzęta nie zachowują się jak na wolności, nie odżywiają się tak jak w naturze, znacznie rzadziej się rozmnażają. Wycieczka do zoo nauczyć nas może jedynie tego, jak cierpieć mogą zwierzęta na niewiarygodnie małych betonowych wybiegach, w obcym sobie klimacie, narażone na zaczepki ze strony publiczności. O wiele więcej o hipopotamach, małpach czy żyrafach dowiemy się oglądając znakomicie zrealizowane filmy przyrodnicze.

Tymczasem zachłystując się egzotyką zapominamy o zwierzętach mieszkających w Polsce. Ile dzieci mieszkających w wielkich miastach widziało sarnę, dziki czy chociażby krowę czy kozę. Czy nie byłoby milej zobaczyć na ogromnym leśnym wybiegu stado saren, czy pogłaskać kozę. Na pewno więcej można byłoby nauczyć się o życiu zwierząt, a ponadto dzieci nauczyłyby się szacunku do zwierząt, a nie przedmiotowego ich traktowania; tego, że zwierzęta można wykorzystywać dla własnej rozrywki, jak to się dzieje w tradycyjnym zoo.

Więcej informacji:

www.polskiezoo.info

www.vege.com.pl/zwierzeta/dlaczego-nie-chodze-do-zoo.html

fot. supercahard

fot. colinwood0

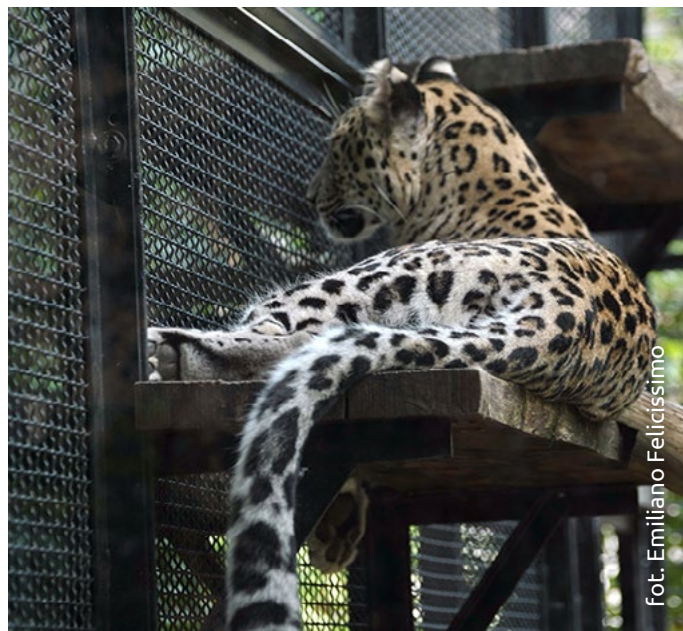
fot. Jonathan Nausner

fot. Matt Reinbold

fot. Mark Robinson

fot. Emiliano Felicissimo

Cyrk jest śmieszny – nie dla zwierząt

Celem zajęć jest uwrażliwienie dzieci na los zwierząt w cyrkach, zwrócenie uwagi na warunki życia zwierząt cyrkowych, zachęcenie do świadomej rezygnacji z oglądania tresury dzikich zwierząt.

Cele operacyjne: uczeń/uczennica:

- ćwiczy się w argumentowaniu, negocjacjach, dyskusji,
- zna wartość kompromisu,
- wciela się w wybraną rolę,
- potrafi podać 3 powody dlaczego zwierzęta w cyrku są nieszczęśliwe
- wymieniają co najmniej 5 alternatywnych do wizyty w cyrku atrakcyjnych form spędzenia czasu wolnego.

Materiały:

kartki z rolami dla uczestników

Przebieg zajęć:

Dzień lub dwa przed zajęciami rozlosuj wśród uczniów role, tak by mogli przygotować sobie argumentację. Szczególną rolę grać będzie prowadzący dyskusję. Do tej roli wybierz osobę przez większość lubianą a jednocześnie stanowczą, która poradzi sobie z prowadzeniem dyskusji. Prowadzącemu dodatkowo zwróć uwagę na to, by nie faworyzował żadnej z grup, możesz wspólnie z nim spisać zasady dyskusji. Jeśli w klasie nie ma odpowiedniej osoby, dyskusje powinien poprowadzić nauczyciel.

Przygotuj klasę, ustaw krzesła w dużym kole lub w dwóch rzędach naprzeciwko siebie. Poproś, aby uczniowie zajęli miejsca zgodnie z wylosowanymi rolami w taki sposób, by „zwolennicy” i „przeciwnicy” tresury cyrkowej siedzieli naprzeciwko siebie. Prowadzący przedstawia temat dyskusji i obowiązujące zasady (prowadzący udziela głosu na zmianę dwóm grupom, każdy mówiący ma maksymalnie 1 minutę na wypowiedź, nie można się przekrzykiwać, należy dążyć do rozwiązania problemu a nie do „wojny”). Prowadzący co jakiś czas podsumowuje, to co zostało powiedziane, nie pozwala na powtarzanie się, dopytuje, jeśli coś nie jest jasne. W dyskusji należy wziąć pod uwagę warunki w jakich żyją zwierzęta w cyrkach, bolesną tresurę, hałas, transport zwierząt, odizolowanie od zwierząt swojego gatunku ale także powody dla których istnieją cyrki i dlaczego ludzie chodzą do cyrków. Kto jest głównym klientem cyrków?

Gdy argumenty się wyczerpią, powiedz uczniom, aby wyszli z roli. Poproś, aby wszyscy wstali i stanęli na środku sali i wszyscy na dane hasło krzyknęli swoje imię i wymieszali się ze sobą i zmienili miejsca. Na zakończenie podsumujcie dyskusję. Poproś uczniów, aby powiedzieli, jak się czuli podczas dyskusji? Co im się podobało? Czy coś by zmienili? Następnie wspólnie zastanówcie się, co można zrobić żeby w cyrku nie cierpiały zwierzęta? W jaki sposób zareagować, gdy ktoś wręcz nam zniżkowy bilet do cyrku z tresurą albo proponuje wspólny spektakl cyrkowy? Czy można dobrze bawić się w cyrku, w którym nie ma tresury, ale za to są klauni, żonglerka, akrobacje? A co można ciekawego można zrobić zamiast wizyty w cyrku. Wspólnie opracujcie listę ciekawych zajęć i zapiszcie je na tablicy lub dużym arkuszu papieru, np. wycieczka rowerowa z rodzicami, wizyta w lunaparku, kinie, teatrze, wspólna gra w piłkę, wycieczka w nieznane, puszczenie latawców, gra na x-box...

Jesteś akrobatą. Twoja praca jest trudna, ale wiesz, że sukces zależy od ciebie, wytrwałości, systematyczności i odwagi. Uważasz, że cyrk mógłby się obyć bez zwierząt.

Jesteś dzieckiem – widzem. W cyrku możesz się pośmiać i zabawić, w ZOO przecież nie zobaczysz jak niedźwiedź jeździ na rowerze, a w cyrku tak.

Jesteś treserem tygrysów. Lubisz to, co robisz i lubisz tygrysy, ale wiesz, że bez bata, głodzenia itp. nie da się ich niczego nauczyć, a chcesz, żeby widowiska podobały się widzom, bo to jest najważniejsze.

Jesteś postem – ekologiem. Zostałeś postem, by zająć się ekologią, ochroną zwierząt. Jest ci trudno, bo niewielu postów się tym interesuje. Chcesz by prawa zwierząt były egzekwowane.

Jesteś ekologiem. Uważasz, że cyrk nie pokazuje prawdy o zwierzętach, bo nie zachowują się one naturalnie, nie są w naturalnych warunkach, są poprzebierane. Wyśmiewamy się z nich.

Jesteś treserem niedźwiedzi. Kochasz zwierzęta, dajesz im jeść i opiekujesz się nimi. Uważasz, że mają w cyrku dobrze, bo są bezpieczne i mają zawsze co jeść.

Jesteś clownem. Jesteś ulubioną przez publiczność postacią. Jeśli w cyrku nie byłoby zwierząt ludzie i tak by przychodzili żeby oglądać ciebie.

Jesteś dyrektorem cyrku. Utrzymujesz się z prowadzenia rodzinnego interesu.

Jesteś prawnikiem cyrku. Wiesz, że ustawy pozwalają na tresurę w cyrkach.

Zostałeś wychowany w cyrku i jego prowadzenie jest twoją pasją. Nie widzisz nic złego w trzymaniu w nim zwierząt.

Jesteś prawnikiem ekologów. Wiesz, że w Polsce cyrki mogą istnieć i tresować zwierzęta, ale wiesz, że w Ustawie o ochronie zwierząt są zapisy o odpowiednich warunkach, karach za znęcanie się itp.

Jesteś cyrkowym słoniem. Jesteś więźniem. Całe swoje życie mieszkasz w bardzo ciasnej klatce. Musisz wykonywać nienaturalne dla siebie rzeczy. Jesteś brutalnie tresowany.

Jesteś obrońcą praw zwierząt. Uważasz, że cyrk to dla zwierząt tortura i męka. Uważasz, że miejsce zwierząt jest w ich naturalnym środowisku.

Jesteś wolnym słoniem. Mieszkasz w Afryce i czujesz się świetnie. Sam musisz zdobywać pożywienie i martwić się o swoje bezpieczeństwo, ale jesteś wolny. Boisz się tylko łowców kłów.

Jesteś akrobatą. Twój zawód jest trudny, ale przynosi dużo satysfakcji i to co robisz podoba się ludziom. Słyszałeś o cyrkach w których nie ma zwierząt. Są tylko ludzie: clowni, akrobaci, zonglerzy...

Jesteś treserem psów. Wybrałeś ten zawód bo kochasz zwierzęta, a psy są bardzo inteligentne, lubią być z ludźmi i łatwo się uczą, nie potrzeba brutalnej tresury jak u innych, dzikich zwierząt.

Jesteś ekologiem. Uważasz, że cyrk to nie miejsce dla zwierząt. Cyrki powinny być złożone tylko z ludzi i są już takie, np. Cyrk Słońca, cyrki chińskie itd.

Jesteś łowcą zwierząt dla cyrków. To jest twoja praca i z niej się utrzymujesz. Jesteś biedny, a w twoim kraju ciężko o inną pracę.

Jesteś nauczycielem. Zabierasz dzieci na wycieczkę do cyrku by się czegoś nauczyły. Żeby zobaczyły jak wyglądają na żywo słonie, tygrysy, lwy itd.

Jesteś niedźwiedziem cyrkowym. Treser żeby nauczyć cię tańczyć stawiał cię na metalowej płycie podłączonej do prądu i bił po nosie. Nie możesz żyć w naturalnych warunkach, tylko w małej klatce

Jesteś osobą prowadzącą dyskusję. Ty udzielasz głosu, uciszasz hałas, jesteś bezstronny. Starasz się doprowadzić do kompromisu.

Jesteś rodzicem. Chcesz zapewnić swemu dziecku rozrywkę, spędzić z nim w miłej atmosferze trochę czasu i umożliwić zobaczenie dzikich zwierząt.

Jesteś treserem niedźwiedzi. Ta praca jest dla ciebie wyzwaniem. Ujarmianie dzikich, groźnych zwierząt niesie ryzyko, a ty lubisz dreszczyk emocji.

Jesteś postem. Lubisz zwierzęta, masz nawet w domu psa, ale uważasz, że są ważniejsze sprawy niż prawa zwierząt.

Pamiątki, pupile i CITES

Celem zajęć jest ukazanie wpływu nieprzemyślanych decyzji konsumenckich na spadek bioróżnorodności

Cele szczegółowe: Uczennica/uczeń:

- czyta tekst i interpretuje postawę jego bohaterów
- zapoznaje się z prawem dotyczącym handlu okazami gatunków zagrożonych wyginięciem
- przedstawia w formie dramy właściwe zachowania
- rozumie wpływ popytu na pamiątki z elementów zwierząt na wzrost kłusownictwa

Materiały:

skserowane i pocięte na fragmenty opowieści z **załącznika nr 2** (opowieści podzielić tak, by powstało tyle elementów, ilu jest uczniów), kartki, ołówki lub długopisy, ewentualnie materiały plastyczne do stworzenia rekwizytów do scenek (papier makulaturowy, kredki, nożyczki, taśma klejąca)

Przebieg zajęć:

Korzystając z fragmentów historyjek z **załącznika nr 2** podzielić klasę na grupy. Rozdaj każdej osobie jeden fragment historyjki. Zadaniem dzieci będzie znalezienie osób, które posiadają pozostałe fragmenty tej samej historyjki. Aby ułatwić uczniom zadanie, możesz wydrukować (skserować) każdą historyjkę na papierze innego koloru. Kiedy grupy już się utworzą, ich zadaniem będzie złożenie fragmentów w jedną, spójną historię i przeczytanie całości.

Kiedy każda grupa zapozna się już ze swoją historyjką, poproś, aby członkowie grup zastanowili się nad postępowaniem bohatera opowieści i pisemnie odpowiedzieli na pytania z **załącznika nr 1** (pytania zapisz na tablicy lub rozdaj grupom kserówki z pytaniami). Kiedy grupy będą już gotowe, omówcie wspólnie postępowanie bohaterów opowieści. Poproś, aby przedstawiciele każdej grupy skrótkowo przedstawili swoją opowieść oraz odpowiedzi na pytania. Zapytaj, co łączy bohaterów wszystkich historii.

Wyjaśnij, że każda z przedstawionych w opowieściach osób pośrednio przyczyniła się do strat w naturalnym środowisku i do spadku bioróżnorodności. Odłów zwierząt z naturalnych środowisk w celach handlowych lub zarobkowych, zabijanie zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem dla uzyskania trofeów (np. poroża, kości, ciosów, skór), niszczenie rafy koralowej czy nielegalne pozyskiwanie roślin chronionych, co roku przyczynia się do dużych ubytków w środowisku. Wyjaśnij, że działania niektórych bohaterów opowieści były nie tylko niedobre dla przyrody, ale też niezgodne z prawem. Aby chronić zwierzęta i rośliny gatunków zagrożonych wyginięciem przed zabijaniem ich lub odławianiem w celach handlowych, stworzony został zbiór przepisów zwany Konwencją Waszyngtońską lub CITES. Celem Konwencji jest ochrona dziko występujących populacji zwierząt i roślin gatunków zagrożonych wyginięciem poprzez kontrolę oraz ograniczanie międzynarodowego handlu tymi zwierzętami i roślinami, rozpoznawalnymi ich częściami i produktami pochodnymi. Konwencja stworzona została w 1973 roku, a w Polsce obowiązuje od roku 1990.

Zwróć uwagę dzieci na to, że przepisy CITES dotyczą nie tylko żywych zwierząt, ale też wyrobów wykonanych z martwych zwierząt czy elementów ich ciał. Figurka z kości słoniowej jest takim wyrobem i na lotnisku, podczas kontroli celnej zostałaaby przez służbę celną odebrana a przewożący ją ludzie musieliby zapłacić grzywnę. Podobnie z kawałkiem koralowca urwanym przez Filipa – mimo że nie był on kupiony, lecz pozyskany własnoręcznie. Wyjaśnij uczniom, że kupowanie przez turystów pamiątek lub innych wyrobów zrobionych ze zwierząt lub roślin zagrożonych napędza zapotrzebowanie na tego typu rzeczy, a co za tym idzie, przyczynia się do wzrostu kłusownictwa.

Mężczyzna, który sprzedał Staśkowi legwana, też zrobił to nielegalnie – zwierzęta gatunków egzotycznych sprzedawane w Polsce muszą posiadać zaświadczenie, że pochodzą z legalnej hodowli, a jeśli go nie mają, jest duża szansa, że zostały nielegalnie przewiezione z kraju ich pochodzenia. Takie nielegalne przewożenie zwierząt przez granice łączy się z ich ogromnym cierpieniem i dla większości z nich kończy się śmiercią (według szacunków przeżywa 1 na 10 przemycanych zwierząt egzotycznych). Aby przemycić żywe zwierzę, trzeba je odpowiednio ukryć, aby nie zostało odnalezione w razie kontroli, więc przewozi się zwierzęta stłoczone w ciasnych skrzyniach lub klatkach, schowane w bagażu lub pod tapicerką samochodu, bez jedzenia i dostępu do wody. Kupowanie zwierząt z niesprawdzonego źródła pośrednio wspiera proceder nielegalnego handlu nimi.

W historyjkach pojawił się też inny problem, nie związany bezpośrednio z CITES, czyli wykorzystywanie żywych, dzikich zwierząt w celach zarobkowych. Natalia, robiąc sobie zdjęcie z małpką i płacąc za nie, wsparła działania osoby, która małpkę więzi. Zuzia, uczestnicząc w przedstawieniu w delfinarium i planując kolejną wizytę w tym miejscu, popiera wykorzystywanie delfinów i fok do pokazów. Warto dodać, że bardzo inteligentne delfiny źle znoszą uwięzienie i są jednym z nielicznych gatunków, który w niewoli żyje zdecydowanie krócej niż na wolności. Społeczne zachowania delfinów, wysoko rozwinięty sposób porozumiewania się (odkryto, że delfiny nadają sobie imiona, których używają przez całe życie), samoświadomość tych zwierząt (oglądając swoje odbicie w lustrze delfin wie, że patrzy na siebie), umiejętność wykorzystywania narzędzi i przekazywania wiedzy z pokolenia na pokolenie sprawiły, że rząd Indii nadał im status „osób niebędących ludźmi” i zabronił ich zniewalania i wykorzystywania do celów komercyjnych.

Po omówieniu wszystkich opowieści poproś uczniów, aby w tych samych grupach przygotowali scenki, w których pokażą, jak powinni zachować się bohaterowie historyjek, aby nie przyczynić się do niszczenia środowiska i nie złamać prawa. Jakie decyzje mogliby podjąć lub jak inaczej się zachować? Daj grupom kilka minut na przygotowanie krótkich scenek, po każdej scenie omówcie jeszcze raz krótko pomysły każdej grupy i zastanówcie się wspólnie, jakie zachowanie byłoby w danej sytuacji najlepsze.

Załącznik nr 1. Pytania

1. Jakie niewłaściwe zachowanie możecie dostrzec w postępowaniu bohatera?
 2. Czy jego/jej postępowanie może mieć jakiś zły wpływ na przyrodę?
 3. Czy takie postępowanie jest legalne, zgodne z prawem?
-

Kaśka ma 12 lat, mieszka w Łodzi, chodzi do szóstej klasy. Bardzo interesuje się zwierzętami, zwłaszcza dzikimi, a najbardziej ciekawią ją te egzotyczne, żyjące na innych kontynentach. Ma w domu sporo książek i albumów z pięknymi zdjęciami pokazujących i opisujących życie zebra, lwów, tygrysów, stoni, małp, papug i wielu innych gatunków, chętnie ogląda też filmy przyrodnicze i szuka informacji w Internecie. Marzy o tym, aby w przyszłości zostać podróżniczką i fotografką, chciałaby te wszystkie piękne zwierzęta zobaczyć w ich naturalnym środowisku. Kaśka bardzo się ucieszyła, gdy rodzice oznajmili jej, że w tym roku na zimowe ferie pojadą nie jak zwykle w góry, lecz do Afryki, a konkretnie do Kenii. Kaśka długo przygotowywała się do podróży, przeczytała dużo o miejscu, do którego jedzie, i o zwierzętach, które być może uda jej się zobaczyć. Wreszcie nadszedł czas wyjazdu, Kaśka leciała z rodzicami samolotem prawie 13 godzin, ale mimo to, gdy już wylądowali, w ogóle nie czuła zmęczenia. W Kenii było bardzo ciepło i duszno, zupełnie inaczej niż w zimowej Polsce. Przez cały czas pobytu w Afryce Kaśka właściwie nie wypuszczała z rąk aparatu, chciała wszystko uwiecznić na swoich zdjęciach. Największe przeżycia towarzyszyły jej podczas safari w parku narodowym Masai Mara – udało jej się wypatrzeć i sfotografować wiele zwierząt, których do tej pory nie miała okazji oglądać na wolności, widziała m.in. słonie, żyrafy, zebry, antylopy, krokodyle i hipopotamy. To było spełnienie jej marzeń. W ostatnim dniu wycieczki Kaśka zwiedzała z rodzicami stolicę Kenii – Nairobi. Podczas spaceru po targu dostrzegła stoisko z pięknymi figurkami przedstawiającymi zwierzęta, najbardziej spodobała jej się figurka żyrafy. Kaśka koniecznie chciała kupić figurkę jako pamiątkę z wyjazdu. Rodzice Kaśki dowiedzieli się od sprzedawcy, że figurki zrobione są z prawdziwej kości słoniowej, Kaśka pomyślała więc, że będzie to naprawdę wyjątkowa pamiątką i nie odpuściła, póki rodzice nie kupili żyrafy. Zadowolona Kaśka pomyślała, że będzie teraz miała w domu najprawdziwszą część Afryki.

Natalia mieszka we Wrocławiu, ma 13 lat. W te wakacje po raz pierwszy wyjeżdża sama za granicę – jedzie na obóz do Tunezji. Bardzo się cieszy, ale też trochę się boi, będzie w końcu w obcym kraju, bardzo daleko od domu, no i jeszcze ta podróż samolotem. Wszystkie obawy mijają jednak już na lotnisku, gdzie spotyka się grupa, z którą jedzie Natalia. Wszyscy wyglądają na bardzo fajnych, opiekunowie też są mili i dodają dzieciakom otuchy przed lotem, opowiadają o hotelu, w którym będą zakwaterowani, i o wspaniałych, dużych basenach z błękitną wodą, w których będą się kąpać. Na miejscu okazuje się, że wszystko wygląda dokładnie tak, jak Natalia sobie wymarzyła – są palmy, piękne plaże ze złotym piaskiem, wszyscy są uśmiechnięci i zadowoleni. Hotel, w którym mieszka grupa, jest oddalony od miasta o dobrych kilkanaście kilometrów, więc z lotniska dojeżdżają do niego autokarem. Większość czasu dzieciaki spędzają nad basenami, są rzeczywiście wielkie, mają zjeżdżalnie, sztuczną rzekę, jacuzzi. Czasem chodzą też nad morze. Jeden dzień przeznaczony jest na zwiedzanie najbliższego miasta i jego zabytków. Do miasta dzieciaki mogą dojechać autobusem lub, jeśli chcą, na grzbiecie wielbłądów. Wielbłądy czekają już na chętnych niedaleko hotelu, i większość osób decyduje się na przejażdżkę na nich. Wycieczka na wielbłądzie trwa około godziny, Natalia nie czuje się najlepiej, bo wielbłąd strasznie buja, poza tym jest bardzo gorąco. Po dotarciu na miejsce wielbłądy od razu dosiadane są przez kolejnych turystów, a dzieciaki idą pieszo zwiedzać miasto. Po drodze dostrzegają przy wejściu do muzeum mężczyznę, który ma w klatce małą, śmiesznie ubraną małpkę. Kiedy mężczyzna widzi nadchodzącą wycieczkę, wyjmując małpkę z klatki i po angielsku zachęca dzieciaki, aby zrobiły sobie z nią zdjęcie – oczywiście za drobną opłatą. Małpka bardzo się podoba Natalii i decyduje się ona zapłacić kilka euro za zdjęcie ze zwierzątkiem. Mężczyzna sadza przypiętą tańcuszkiem do jego ręki małpkę na ramieniu Natalii, a koleżanka robi zdjęcie. Po wszystkim małpka wraca powrotem do klatki, wygląda na zmęczoną, nawet nie próbuje się wyrwać. Natalia sprawdza od razu na wyświetlaczu, jak wyszło zdjęcie i cieszy się, że będzie miała fajną pamiątkę.

Stasiek mieszka w Warszawie, ma 13 lat. Bardzo lubi zwierzęta, ma w domu psa i akwarium z rybkami, ale chciałby jeszcze jakieś egzotyczne zwierzę, jakiego nie mają jego znajomi. Najbardziej podobają mu się duże gady, takie jak legwany, kameleony i węże. Rozmawiał już z rodzicami i zgodzili się na legwana lub kameleona pod warunkiem, że Stasiek kupi go z własnych pieniędzy. Chłopak czytał sporo o hodowli egzotycznych gadów i wie, że wymagają one specjalnych warunków; aby mogły przetrwać, trzeba je dogrzewać, zapewnić odpowiednią wilgotność powietrza i właściwie karmić. To nie będzie łatwe, ale Staśkowi wydaje się, że da sobie radę. W sklepie zoologicznym, gdzie Stasiek oglądał zwierzęta, ceny są niestety bardzo wysokie i chłopak musiałby jeszcze rok odkładać, żeby wystarczyło mu na legwana. Szuka więc miejsca, gdzie mógłby podobne zwierzę kupić taniej. W Internecie znalazł sporo ogłoszeń ludzi, którzy chcą sprzedać legwana nawet o połowę taniej, więc postanowił skorzystać z okazji. Znalazł ogłoszenie z Warszawy i umówił się ze sprzedawcą. Umówili się na spotkanie na parkingu dużego centrum handlowego niedaleko domu Staśka. Sprzedawcą był dość młody mężczyzna, przyjechał samochodem, w którego bagażniku ukryta była klatka z legwanem. Zwierzę było dość duże i od razu spodobało się Staśkowi. Mężczyzna chciał jak najszybciej zakończyć spotkanie, więc nerwowo i zdawkowo odpowiedział na pytania Staśka, wziął pieniądze, potem przełożyli legwana do torby podróżnej, którą wziął ze sobą Stasiek i odjechał. Stasiek zaniósł swoje nowe zwierzę do domu, gdzie czekało już urządzone odpowiednio terrarium.

Filip ma 12 lat, mieszka w Krakowie. W zeszłym roku był podczas wakacji na obozie, gdzie odbywały się zajęcia z nurkowania i od tego czasu nurkowanie stało się jego pasją. Do tej pory nurkował tylko w polskich akwenach, a jego marzeniem jest podróż nad Morze Śródziemne i nurkowanie na rafie koralowej. Filip interesuje się bowiem bardzo zwierzętami żyjącymi w morskich głębinach, dużo czyta na ich temat, ogląda też chętnie programy i filmy im poświęcone. Razem z bratem urządzili dość duże akwarium, w którym hodują egzotyczne ryby i mięczaki morskie. Filip zapisał się do szkółki nurkowej, aby zdobyć stopień Płetwonurka Młodzieżowego i udało mu się już za pierwszym razem zdać egzamin. Rodzice Filipa, widząc, jak bardzo się stara, postanowili wykupić wycieczkę nad Morze Śródziemne, aby syn mógł spełnić swoje marzenie o zobaczeniu na żywo rafy koralowej. Dla Filipa to była najwspanialsza niespodzianka z możliwych, tym bardziej, że nie spodziewał się wcale takiego prezentu. Do wyjazdu na Cypr Filip świetnie się przygotował – przeczytał, gdzie najlepiej nurkować i co można zobaczyć, pożyczył też od kolegi aparat do robienia zdjęć pod wodą. W noc poprzedzającą wyjazd był tak przejęty, że w ogóle nie mógł zasnąć, przespał za to całą podróż samolotem i obudził się dopiero, gdy samolot podchodził do lądowania w stolicy Cypru – Nikozji. Stamtąd do hotelu zawieziono ich autobusem. Przez całą drogę Filip patrzył przez okno i nie mógł się nadziwić pięknym widokom, jakie się przed nim roztaczały. Następnego dnia zaplanowane były zajęcia z nurkowania – Filip i jego brat mieli nurkować w małej grupie pod okiem instruktora. To był najwspanialszy dzień w życiu Filipa! Udało mu się zobaczyć spore fragmenty rafy koralowej, piękne muszle, rozgwiazdy, ukwiały i mnóstwo kolorowych ryb różnych gatunków, niestety, nie zrobił zdjęć, bo aparat nie chciał zadziałać. Filip żałował, że nie będzie miał żadnej pamiątki z tego dnia. Wtedy zobaczył, że jedna osoba z grupy z którą nurkował, wyłowiła i zabrała ze sobą dużą, kolorową muszlę leżącą na dnie. Pomyślał sobie, że taka muszla byłaby najlepszą pamiątką i do tego świetnie wyglądałaby w akwarium. Niestety nigdzie w okolicy nie leżała żadna inna muszla, więc Filip podpłynął do rafy i urwał sobie mały kawałek koralowca – podobnie postąpiło jeszcze kilka innych osób z jego grupy – po czym zadowolony wypłynął na powierzchnię.

Zuzia mieszka w Gdańsku, ma 13 lat. Jej pasją jest pływanie, rodzice mówią, że Zuzia najpierw nauczyła się pływać a dopiero potem chodzić. Dziewczyna codziennie chodzi na pływalnię, potrafi przepłynąć 10 długości basenu bez odpoczynku. Na ostatnich zawodach pływackich zajęła I miejsce i zdobyła kolejny już w swej karierze puchar. Zuzia mieszka wprawdzie nad morzem, jednak dosyć rzadko w nim pływa – wiosną i jesienią woda jest zbyt zimna, zimą nie ma o tym mowy, a latem, kiedy da się pływać, na plaży jest tyle ludzi, że przebywanie tam nie jest wcale przyjemnością, a pływać w takim tłumie w ogóle się nie da. Dlatego właśnie rodzina Zuzi zwykle podczas wakacji wyjeżdża z Gdańska. W tym roku pojechali do dziadków na wieś, a także na wycieczkę na Krym na Ukrainie. Krym okazał się naprawdę pięknym miejscem, Zuzia i jej rodzice spędzili tydzień w kurorcie Nowy Świat, położonym nad Morzem Czarnym. Nowy Świat to jedna z najbardziej znanych miejscowości turystycznych na Krymie – położony jest w dolinie otoczonej skalistymi szczytami gór, ma naprawdę piękne, piaszczyste plaże i, co najważniejsze, nie ma tu tłumów turystów. Zuzia była w swoim żywiole, spędzała całe dni na plaży, pływała, nurkowała i uczyła się kite-surfingu (czyli pływania na desce surfingowej za dużym latawcem). Na koniec czekała ją jeszcze większa niespodzianka – podczas zwiedzania Odessy rodzice zabrali ją na pokaz do delfinarium. Pokaz trwał prawie godzinę, przez ten czas Zuzia nie mogła oderwać oczu od pięknych i sympatycznych delfinów. Podczas przedstawienia delfiny tańczyły, robiły sztuczki, pływały z trenerami, grały z nimi w piłkę i skakały przez obręcze. Zuzi najbardziej podobał się pokaz, podczas którego trenerka pływała na grzbiecie delfina. Też chciałaby kiedyś popływać tak jak ona! Oprócz delfinów w przedstawieniu brały też udział fok, które dawały pokaz na brzegu basenu – wskakiwały na specjalne podwyższenia i na sygnał tresera klaskały tylnymi płetwami i robiły inne śmieszne sztuczki. Na przedstawieniu było bardzo dużo ludzi, dzieci śmiały się głośno i wołały do delfinów i fok, w tle rozbrzmiewała wesoła muzyka. Po pokazie wszystkie zwierzęta wpłynęły do basenu, w którym mogły odpocząć chwilę przed kolejnym przedstawieniem. Po wizycie w delfinarium Zuzia myślała dużo o tych inteligentnych zwierzętach i o tym, że chyba w przyszłości zostanie oceanologiem, żeby móc pracować z tymi wspaniałymi stworzeniami. Póki co, w przyszłym roku chce wrócić na Krym i znów odwiedzić delfinarium, ale tym razem chciałaby spróbować pływania z delfinami.

Informacje dodatkowe dla nauczyciela

Egzotyczni więźniowie

Od momentu ratyfikowania przez Polskę Konwencji Waszyngtońskiej (Convention of International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – CITES) w 1990 roku przemyt zwierząt przeżywa prawdziwy rozkwit. Szlaki prowadzą najczęściej ze wschodu na zachód. Ponad połowa zwierząt ginie jeszcze podczas podróży, część już na miejscu. W halach targowych, leżąc jedno na drugim w ciasnych tekturowych pudłach, zdychają, oczekując na hurtowników tudzież indywidualnych kolekcjonerów, których niewiele obchodzi pochodzenie zwierząt. Od początku 1998 roku do jego końca zatrzymano na granicy około 700 okazów. W minionym roku liczba sięgnęła kilku tysięcy. Pomysłowości przemytnikom nie brakuje. Ptaki, gady, płazy – nawet po kilkadziesiąt sztuk – próbowano raz przewieźć w zapasowych kołach do samochodów. W bagażach znajduje się często do 400 żółwi albo po kilkadziesiąt rzadkich ptaków. Krokodyle, węże, jaszczurki najczęściej w zwykłych torbach. Małpy i inne większe zwierzęta na czas podróży usypia się. Mimo że wiele zwierząt ginie, a większość jest skrajnie wyczerpana, proceder nie przestaje być opłacalny – na światowym rynku to ponad 5 miliardów dolarów rocznie... Czy nie jest absurdem to, że z dzikich papug odłowionych w tropikach tylko 1% egzemplarzy dociera do odbiorcy, który kupuje ptaka nienadającego się do oswojenia i niemającego praktycznie szans na przeżycie w niewoli – a kupuje go dlatego, że jest miłośnikiem zwierząt!

Konwencja określa pewne warunki, jakie muszą być spełnione, by handel nie stanowił zagrożenia dla występowania gatunków. W zależności od poziomu przyznanej ochrony, gatunki zamieszczone są w trzech załącznikach:

- I. Obejmuje szczególnie cenne, unikalne okazy, a handel nimi może przebiegać tylko w szczególnych okolicznościach, nigdy zaś dla celów komercyjnych. Wymagane dokumenty: zezwolenie importowe i eksportowe lub świadectwo reeksportu z kraju przewozu.
- II. Zawiera gatunki zwierząt, którymi obrót jest tak kontrolowany, by nie zagrażał przetrwaniu gatunków. Wymagane dokumenty: świadectwo reeksportowe lub zezwolenie eksportowe. Niektóre państwa (w tym kraje UE) wprowadziły dodatkowo obowiązek uzyskiwania zezwoleń importowych.
- III. Obejmuje te gatunki, którymi obrót podlega kontroli na wniosek danego kraju. Wymagane dokumenty: zezwolenie eksportowe.

[Źródło: Puls studenta, nr 26, grudzień 2000]

Egzotyczni więźniowie

Na całym świecie każdego roku w wyniku działalności człowieka bezpowrotnie giną tysiące gatunków zwierząt i roślin. Ważnym czynnikiem powodującym zagrożenie dla rzadkich gatunków jest niekontrolowany handel. Zwierzęta są albo zabijane dla cennych części ich ciała, albo chwytane i przewożone do dalekich krajów ku uciesze kolekcjonerów. Taki los spotyka przede wszystkim egzotyczne ryby, kolorowe ptaki, gady i płazy. Nie wszystkie gatunki rozmnażają się w niewoli, dlatego aby zaspokoić wymagania konsumentów, odławia się coraz to nowe osobniki. Przewożone w fatalnych warunkach giną masowo. Te, które ocaleją, do końca swoich dni skazane są na więzienie w klatce czy akwarium. W celu ograniczenia handlu zwierzętami zagrożonymi wyginięciem większość krajów (w tym Polska) podpisało tzw. Konwencję Waszyngtońską, która nakłada liczne ograniczenia na przewożenie zwierząt przez granice. W Polsce dodatkowo obowiązuje zakaz posiadania bez specjalnego zezwolenia zwierząt chronionych na mocy międzynarodowych przepisów, w tym: żółwi stepowych, legwanów, waranów, kameleonów, wielu gatunków węży, papug, egzotycznych rybek. Większość tych zwierząt będących w obrocie pochodzi z przemytu! Nasz chłodny klimat nie jest dla nich odpowiedni, dlatego często chorują i umierają. Na ich miejsce odławiane i przemycane są kolejne zwierzęta, gdyż ludziom wciąż wydaje się, że żywa papużka czy żółwik są doskonałym prezentem dla dziecka. Tymczasem takie podarunki okupione są śmiercią i cierpieniem przemycanych zwierząt.

Krzysztof Wychowatek

[Źródło: Biuletyn Źródło, nr 15, czerwiec 1999]

Bibliografia:

Strona Ministerstwa Środowiska, informacje o Konwencji Waszyngtońskiej

www.mos.gov.pl/kategoria/2496_konwencja_waszyngtonska_cites/

Kampania edukacyjna WWF „Pozwólmy zwierzętom żyć tam, gdzie się urodziły”

www.wwf.pl/co_robimy/gatunki_glowna/handel_zagrozonymi_gatunkami/kampania_educacyjna/

Artykuł na temat stosunku ludzi do zwierząt (m.in. delfinów)

www.natemat.pl/68897,delfin-tez-czlowiek-czyli-o-tym-jak-zaskakujaco-niewiele-rozni-nas-od-innych-zwierzat

Mowa zwierząt

Celem zajęć jest ukazanie różnorodności rodzajów komunikacji. Nauka uważności i świadomego odbierania komunikacji pozawerbalnej. Rozszerzenie wiedzy o zwierzętach.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wymienić sposoby porozumiewania się ludzi
- uczeń potrafi wymienić sposoby porozumiewania się zwierząt
- uczeń odgrywa scenki i wciela się w zwierzęta

Materiały:

niepotrzebne, ale można wykorzystać nagrania z muzyką instrumentalną (smutną i radosną), symbole, rysunki lub fotografie ludzi z twarzami wyrażającymi różne uczucia.

Zajęcia zacznij od postawienia pytania, jak porozumiewają się ludzie: po polsku, po chińsku, po angielsku... Iloma językami mówią ludzie? A jak może dogadać się Polak z mieszkańcem Boliwii, gdy każdy zna tylko własny język? Jak jeszcze porozumiewają się ludzie? Strój, mimika, gesty, symbole, zapach, rysunek, muzyka...

Poproś, aby każde dziecko „powiedziało” coś na wybrany temat wybranym przez siebie rodzajem mowy. Może powiedzieć coś po hiszpańsku albo przekazać gestem lub za pomocą stepowania... Albo w każdy inny sposób.

Gdy każdy z uczestników już się „wypowie”, wspólnie zastanówcie się, jak porozumiewają się zwierzęta. Poproś aby dzieci podały przykłady sposobów komunikacji zwierząt (zapach, kolor, dźwięki, ruchy, kształt, echolokacja, sygnały elektryczne, wibracje). Na zakończenie zaproponuj, by uczestnicy zaprezentowali mowę zwierząt np. w formie zagadek. Jedna osoba przekazuje niezwykle ważne informacje w języku wybranego zwierzęcia, a reszta klasy odgaduje jakie to zwierzę.

Quiz – zachowania i komunikacja zwierząt

1. Które z owadów komunikują się za pomocą tańca? (pszczoły)
 2. Co to są feromony, jaką odgrywają rolę? (rozpoznawanie partnerów do rozmnażania, wabienie, sygnalizują przynależność do grupy)
 3. Które zwierzęta wykorzystują do komunikacji ultradźwięki? (np. nietoperze, walenie)
 4. Co sygnalizuje kot, kiedy macha koniuszkiem ogona? (zdenerwowanie)
 5. Jaką cechę symbolizuje stoń z podniesioną trąbą? (agresję)
 6. Dlaczego zwierzęta zmieniają kolor?
 7. Co zazwyczaj oznaczają jaskrawe barwy w świecie zwierząt?
 8. Jaki ptaki w Polsce wydają najgłośniejsze dźwięki? (pawie, czaple)
-

Czy wilk jest zły, a lis chytry?

Celem zajęć jest zwrócenie uwagi uczniów na ogromną rolę zwierząt w kulturze, zrozumienie roli wzorów kulturowych, stereotypów w tworzeniu nastawienia do zwierząt.

Cele operacyjne:

- uczeń przytacza powiedzenia, przysłowia, fragmenty wierszy, piosenek, tekstów reklamowych w których występują zwierzęta
- potrafi odróżnić stereotypowe postrzeganie wybranych gatunków zwierząt od ich prawdziwych cech i zachowań
- wyjaśnia znaczenie słów "stereotyp", "przesąd", "logo"

Materiały:

wierszyki, przysłowia, fraszki o zwierzętach, emblematy czy logotypy ze zwierzętami w roli głównej, reklamy ze zwierzętami.

Na kilka dni przed zajęciami poproś uczniów, by wyszukali w książkach, gazetach, internecie: bajek, wierszy, metafor czy porównań ze zwierzętami, aby podpytali rodziców a przede wszystkim dziadków o przysłowia i powiedzonka. Na zajęciach odczytajcie zebrane teksty (dłuższe teksty tylko omówcie) i obejrzyjcie znaki graficzne firm, które posiadają w swym logo zwierzę, zwierzęta na reklamach. Po zapoznaniu się z materiałami podzielcie wspólnie zwierzęta na takie, którym przypisane są dobre, pozytywne cechy i te, które są złe czy niegodziwe. Zastanówcie się dlaczego tak a nie inaczej wyobrażane są zwierzęta? Z czego może wynikać taka o nich opinia i czy ta opinia ma poparcie w faktach: czy wilk jest naprawdę zły, lis chytry, a małpa głupia?

Podziel uczniów na 3-5 osobowe grupy, rozlosuj wśród nich nazwy zwierząt (np. owca, małpa, kruk, wilk, kura, lis, wąż). Poproś, aby uczniowie postarali się przypomnieć sobie, jak przedstawiane najczęściej jest wylosowane zwierzę. Zadaniem ich będzie również znaleźć jak najwięcej pozytywnych cech wylosowanego zwierzęcia. Każda grupka ma również za zadanie wymyślić, kogo lub czego symbolem mogłoby być wybrane zwierzę i narysować swoje pomysły. Uczestnicy prezentują swoje prace i opowiadają o zwierzętach. Z rysunków przygotujcie wystawę. Na zakończenie zastanówcie się, co dobrego a co złego niesie za sobą stereotypowe postrzeganie zwierząt?

Zwierzęce sposoby podziału na grupy

Waga (wysokość) zwierząt

Przygotuj karteczki z nazwami zwierząt i ich średnią wagą (lub wysokością) w liczbie odpowiadającej liczbie uczniów. Na każdej karteczce powinno znajdować się inne zwierzę. Rozłóż wśród uczestników karteczki. Zadaniem uczniów jest ustawić się w kolejności od najlżejszego do najcięższego zwierzęcia, a następnie nauczyciel odlicza kolejne trzy, cztery, pięć (w zależności od potrzeb) osoby, które tworzą jedną grupę.

Gdzie mieszkam

Przygotuj karteczki z nazwami zwierząt w liczbie odpowiadającej liczbie uczniów. Na każdej karteczce powinno znajdować się inne zwierzę, ale powinny one tworzyć równe liczebnie grupy zwierząt żyjących w Afryce, Australii, Europie, Ameryce Południowej, Azji (liczba grup zależna od potrzeb podziału). Rozłóż wśród uczestników karteczki. Zadaniem uczniów jest dobrać się w grupy według miejsca mieszkania. Można przygotować alternatywną wersję, gdzie zwierzęta zamieszkują różne siedliska: las, łąkę, rzekę, skaliste góry, miasto.

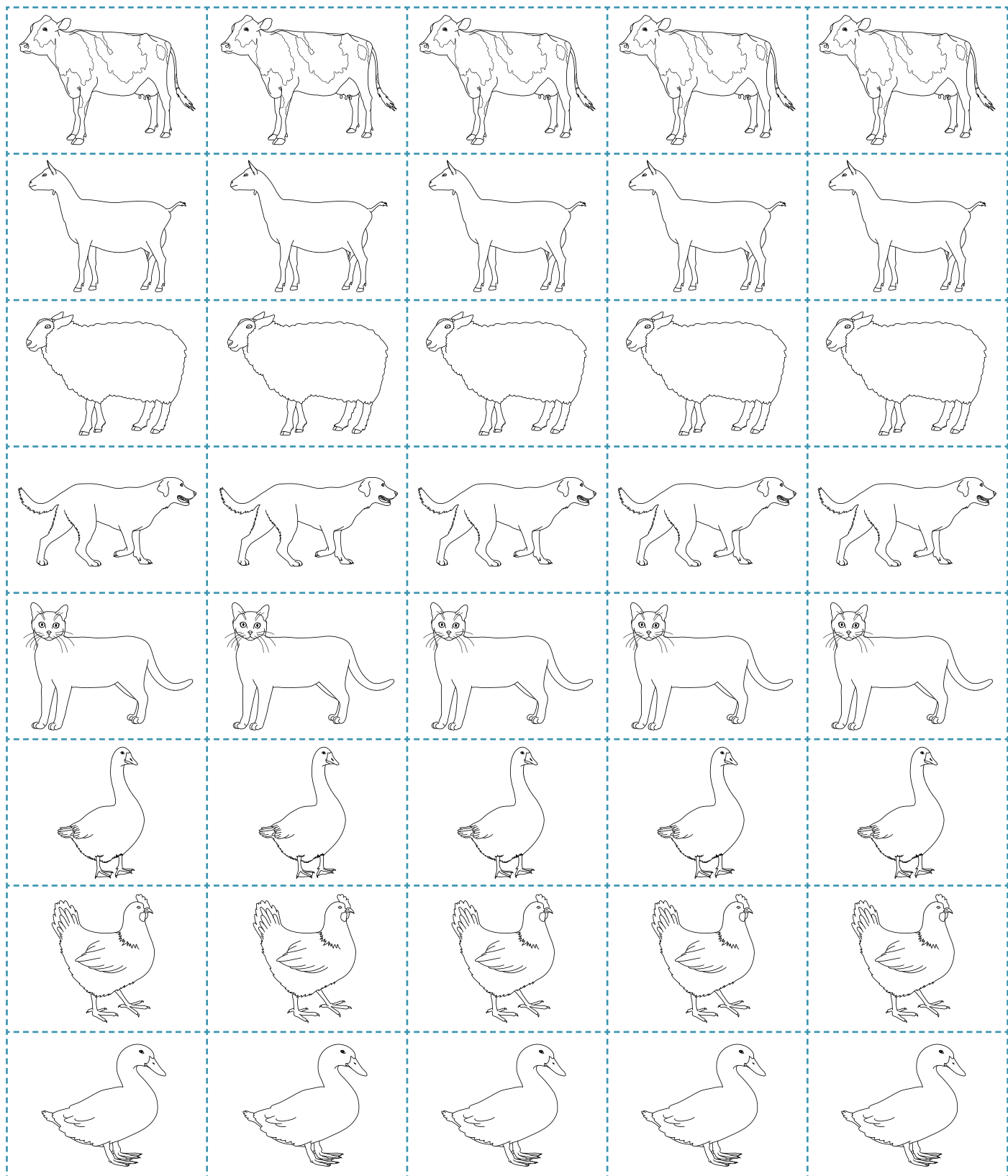
Ile nóg

Przygotuj karteczki z nazwami zwierząt w liczbie odpowiadającej liczbie uczniów. Na każdej karteczce powinno znajdować się inne zwierzę, ale powinny one tworzyć równe liczebnie grupy zwierząt beznogich, dwunożnych, czteronożnych, sześcionożnych i ośmionożnych. Rozłóż wśród uczestników karteczki. Zadaniem uczniów jest dobrać się w grupy według liczby nóg czy odnóży.

karp	sum	boa	żmija	dżdżownica
żółw	antylopa	żbik	chomik	żaba
czapla	szympan	człowiek	kukułka	orzęt
pszczola	mucha	biedronka	ważka	motyl
kosarz	skorpion	krzyżak	tarantula	ptasznik

Głosy zwierząt

Przygotuj karteczki z rysunkami zwierząt wydających charakterystyczne dźwięki w ilości odpowiadającej liczbie uczniów i w tylu rodzajach ile grup chcemy utworzyć. Rozłóż wśród uczestników karteczki. Na umówione hasło młodzież zaczyna wydawanie dźwięków charakterystycznych dla danego zwierzęcia. Uczniowie wydający podobne dźwięki, czyli reprezentujący ten sam gatunek, tworzą grupę.

Fascynujące zwierzęta

Celem zajęć jest zwrócenie uwagi na bogactwo świata zwierząt i jego różnorodność, ukazanie fascynujących cech zwierząt nie cieszących się popularnością. Niwelowanie uprzedzeń do tych zwierząt.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi opowiedzieć o wybranym zwierzęciu
- zna pochodzenie gatunku, jego cechy fizyczne, ciekawostki na jego temat
- korzysta z materiałów źródłowych
- wybiera najciekawsze i najważniejsze informacje
- prezentuje się przed publicznością

Materiały:

ilustracje zwierząt z załącznika

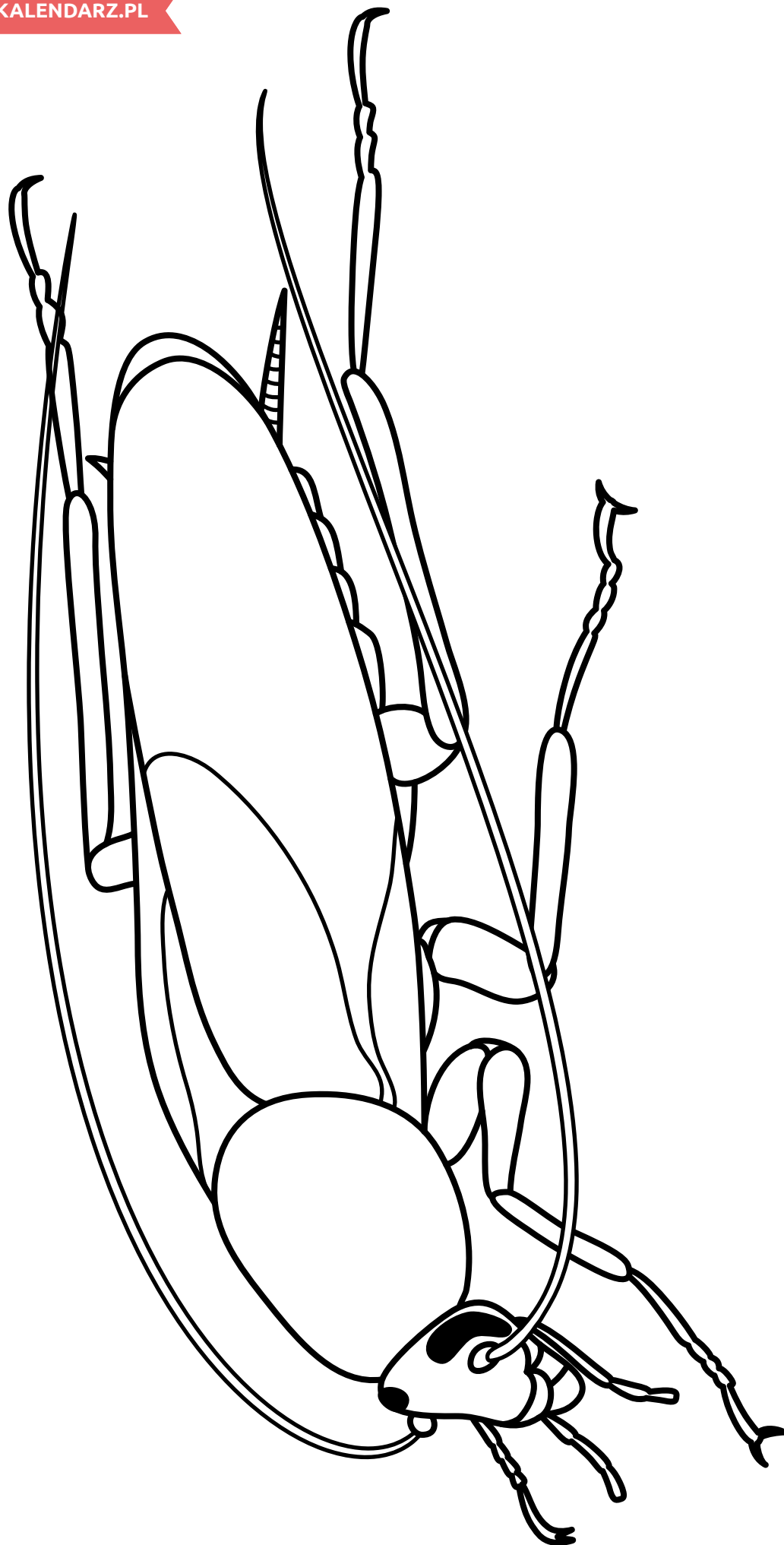
Przebieg zajęć:

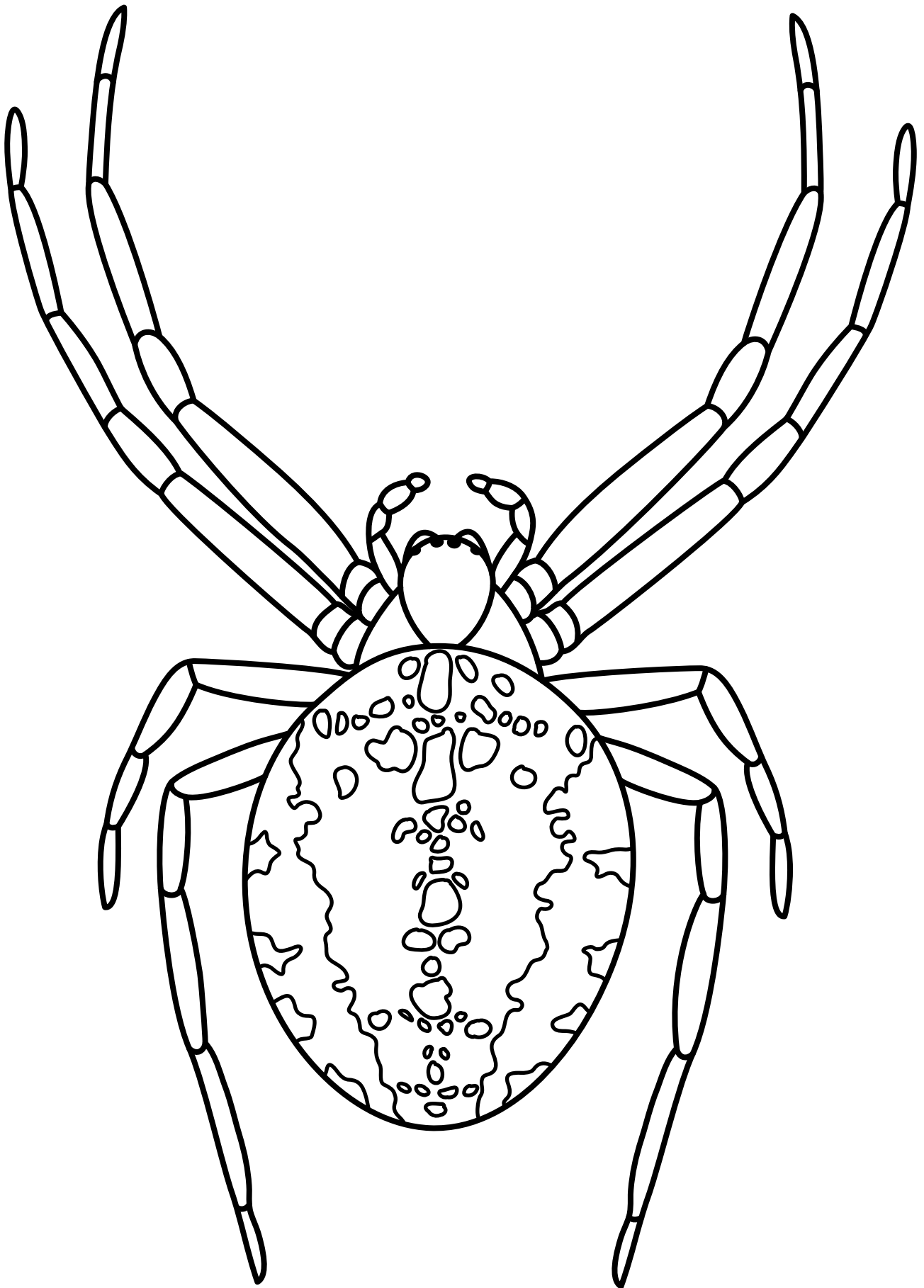
Zajęcia w sali ze stanowiskami komputerowymi i dostępem do internetu. Jeśli nie ma takiej możliwości przed zajęciami wydrukuj np. w Wikipedii informacje o wybranych zwierzętach.

Zajęcia rozpocznij od powieszenia na tablicy rysunków przedstawiających nie lubiane przez ludzi zwierzęta: karalucha, pająka, szczura, stonkę ziemniaczaną, szarańczę, skorpiona, pijawkę, pchłę i osę. Zwróć uwagę na reakcje uczniów. Porozmawiajcie na ich temat. Zastanówcie się wspólnie, dlaczego ludzie nie lubią lub boją się niektórych zwierząt. Odpowiedzi zapisz na tablicy. Być może boimy się ich, bo ich nie znamy, a w naturze ludzkiej jest bać się wszystkiego co nieznanego?

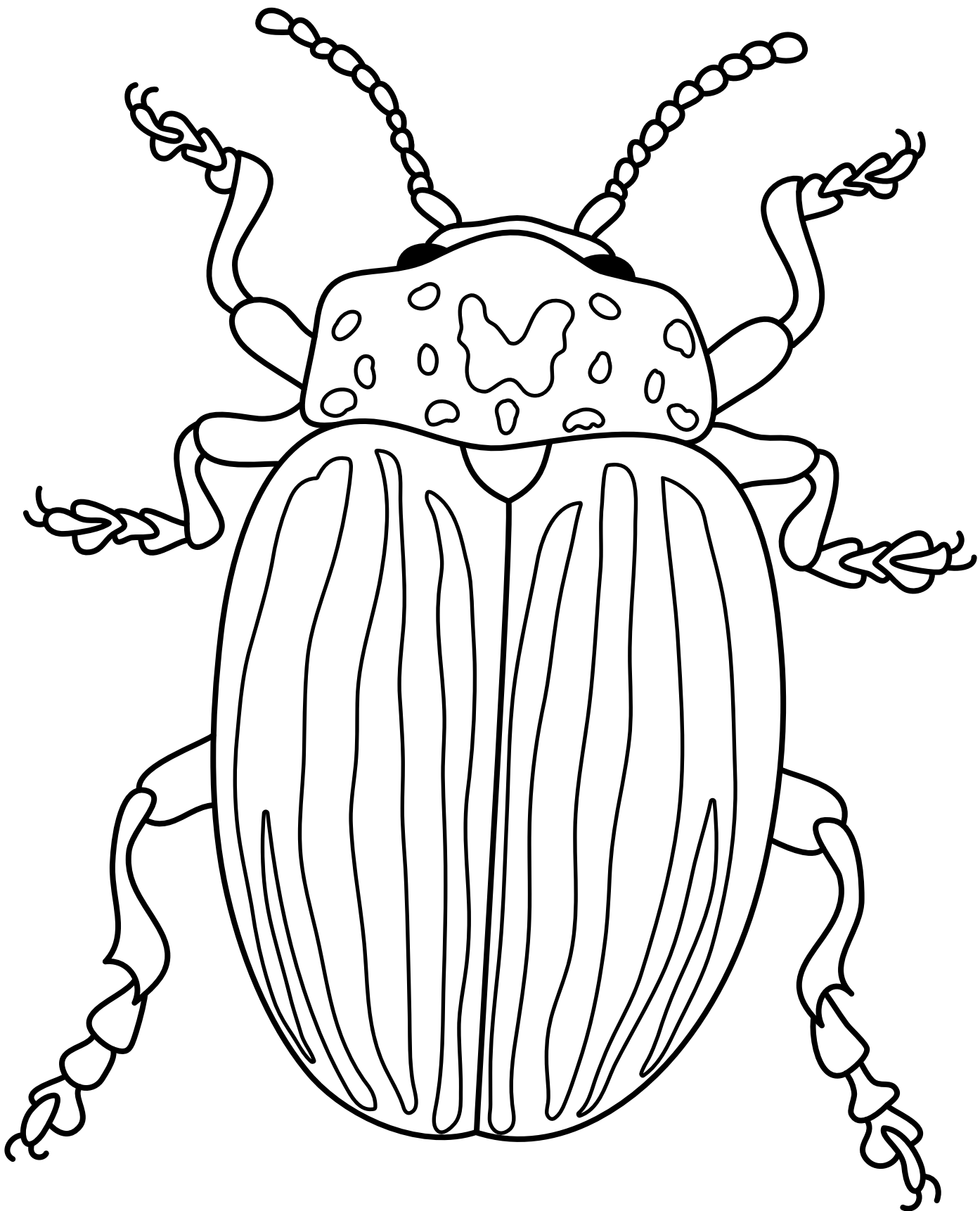
Podziel uczniów na 4-5 osobowe grupy i rozlosuj kartki z nazwami zwierząt. Poproś uczniów, aby wyszukali informacje o wylosowanym gatunku, a następnie w ciekawy i zarazem humorystyczny sposób przedstawili wylosowane zwierzę z jak najlepszej strony. Tak aby dało się ono polubić. Młodzież może w tym celu ułożyć i odśpiewać piosenkę, przygotować scenkę, miniwykład, plakat itp. Sposób przekazu jest dowolny, należy więc udostępnić uczniom potrzebne materiały. Po wyznaczonym czasie przeznaczonym na przygotowanie, przychodzi czas na prezentacje. Na zakończenie poproś uczniów o refleksje: czy umiejętności, inteligencja, obyczaje, zachowania społeczne zrobiły na nich wrażenie? Co było najciekawsze? Czy zmienili sposób patrzenia na pchłę czy pijawkę?

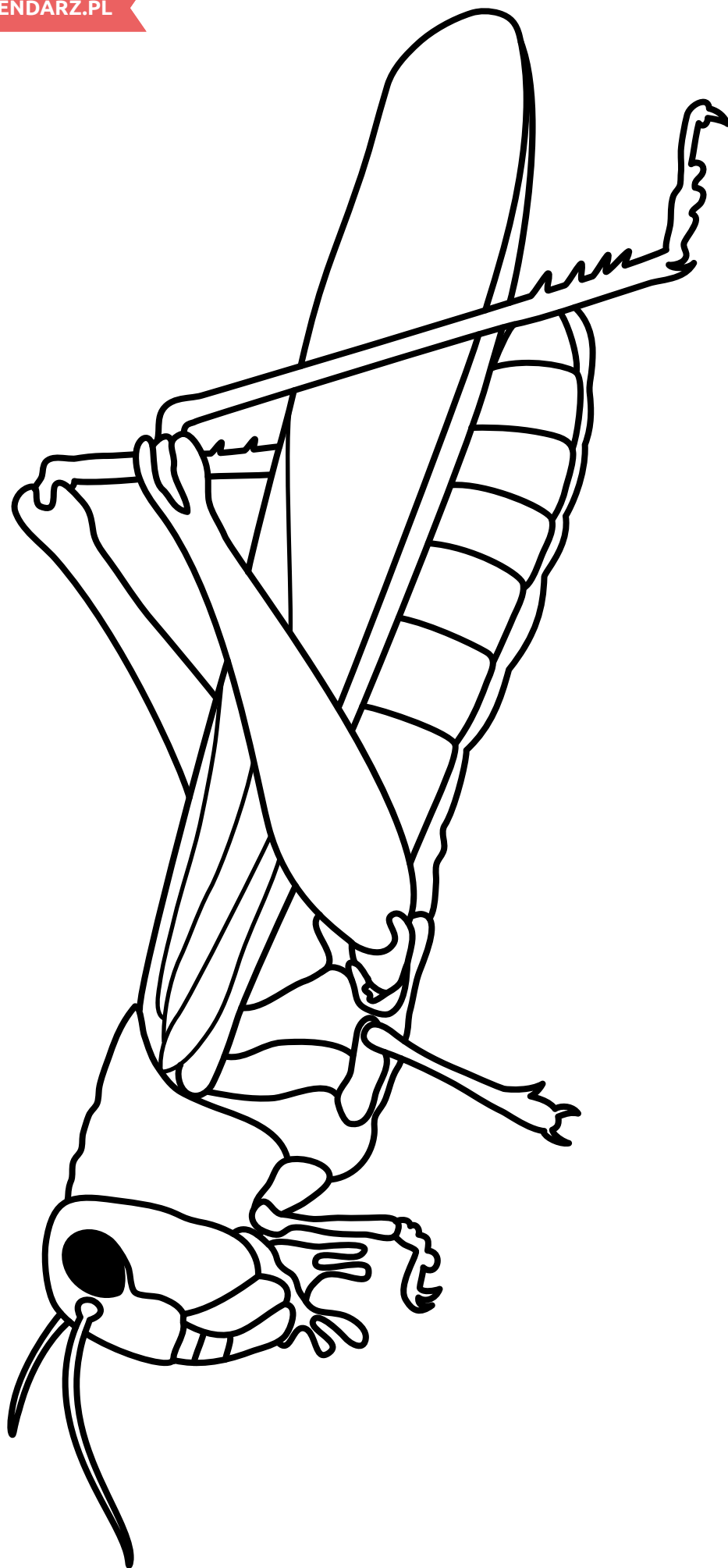
KARALUCH	PAJĄK	SZCZUR
STONKA ZIEMNIACZANA	SZARAŃCZA	SKORPION
PIJAWKA	PCHŁA	OSA

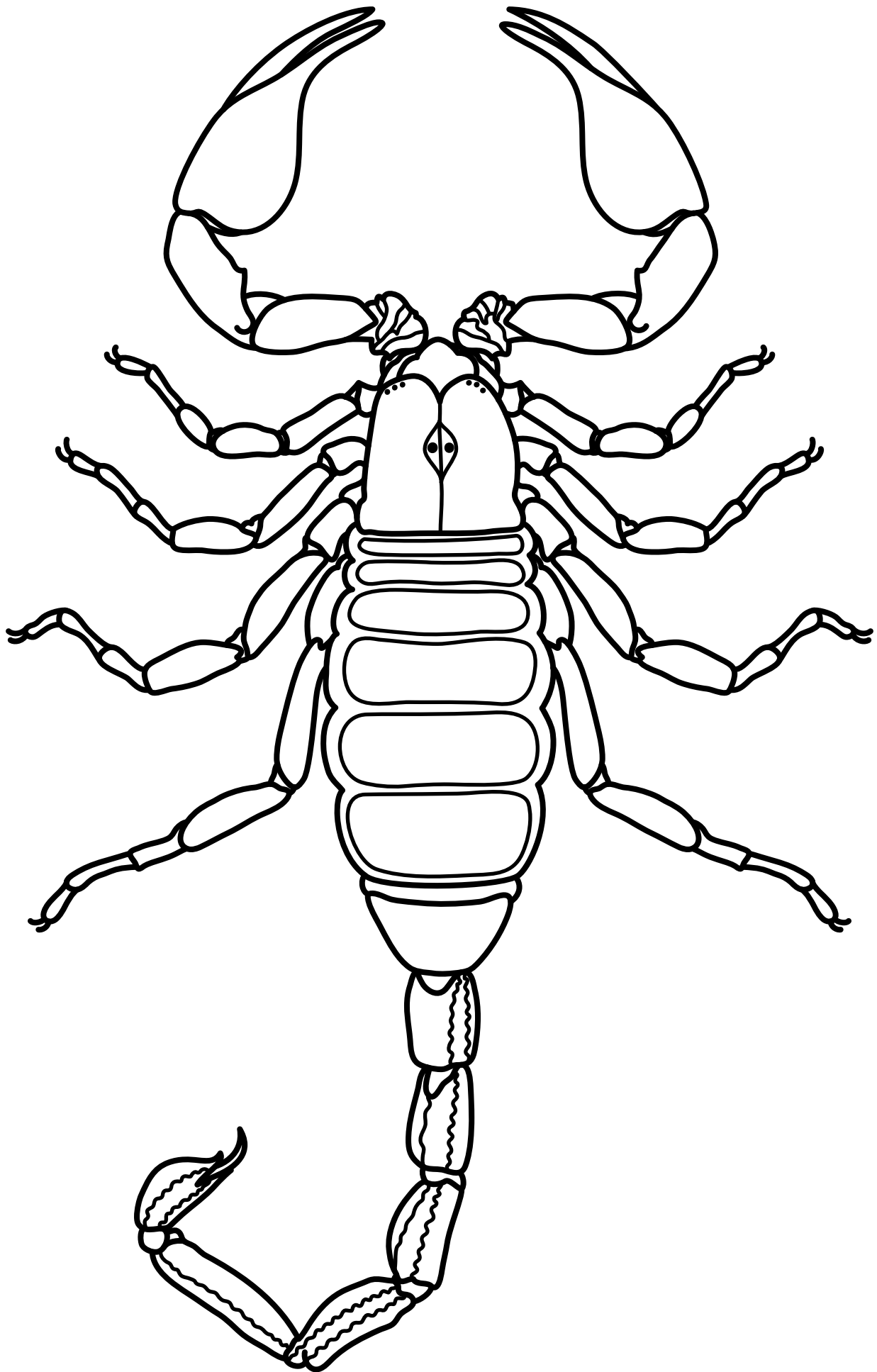

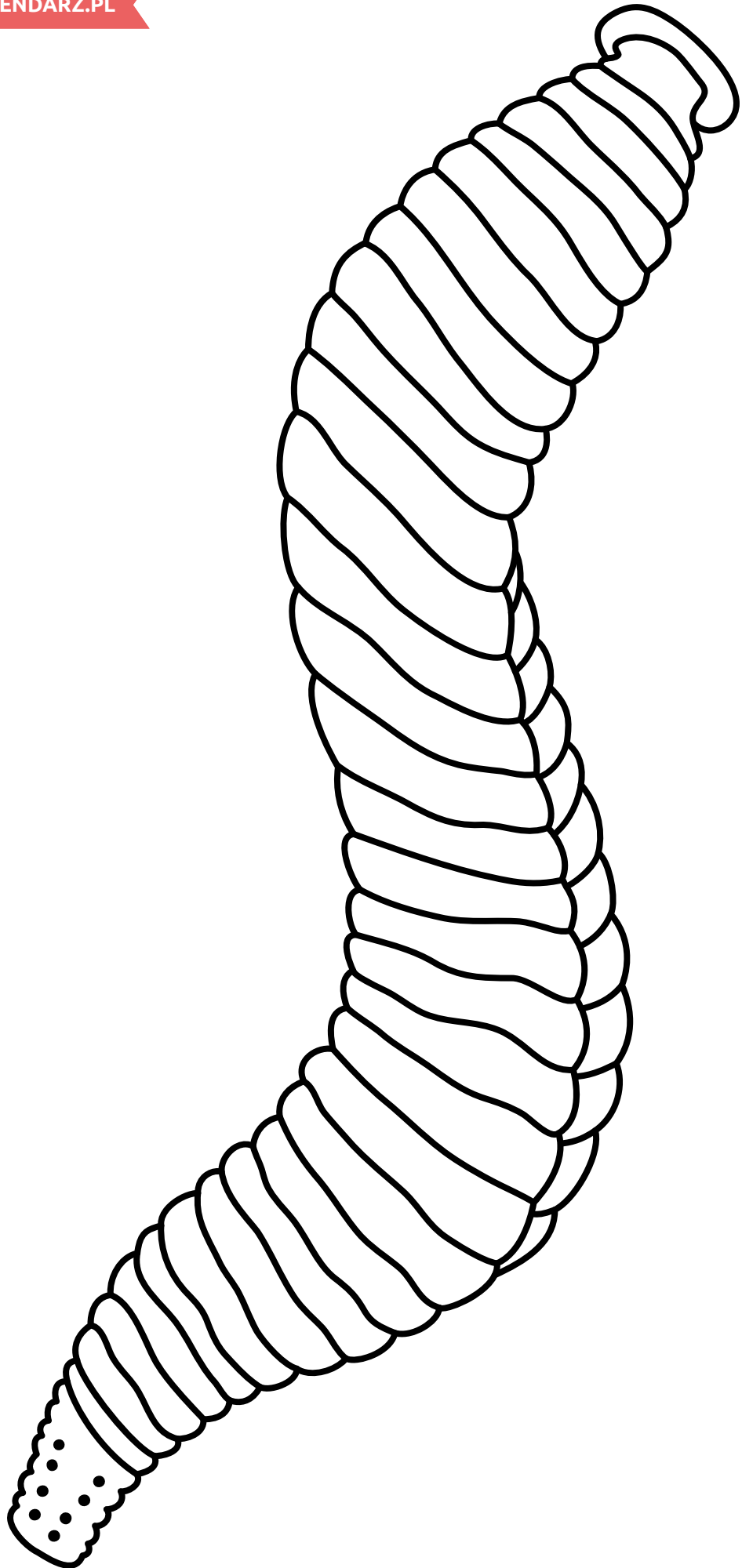

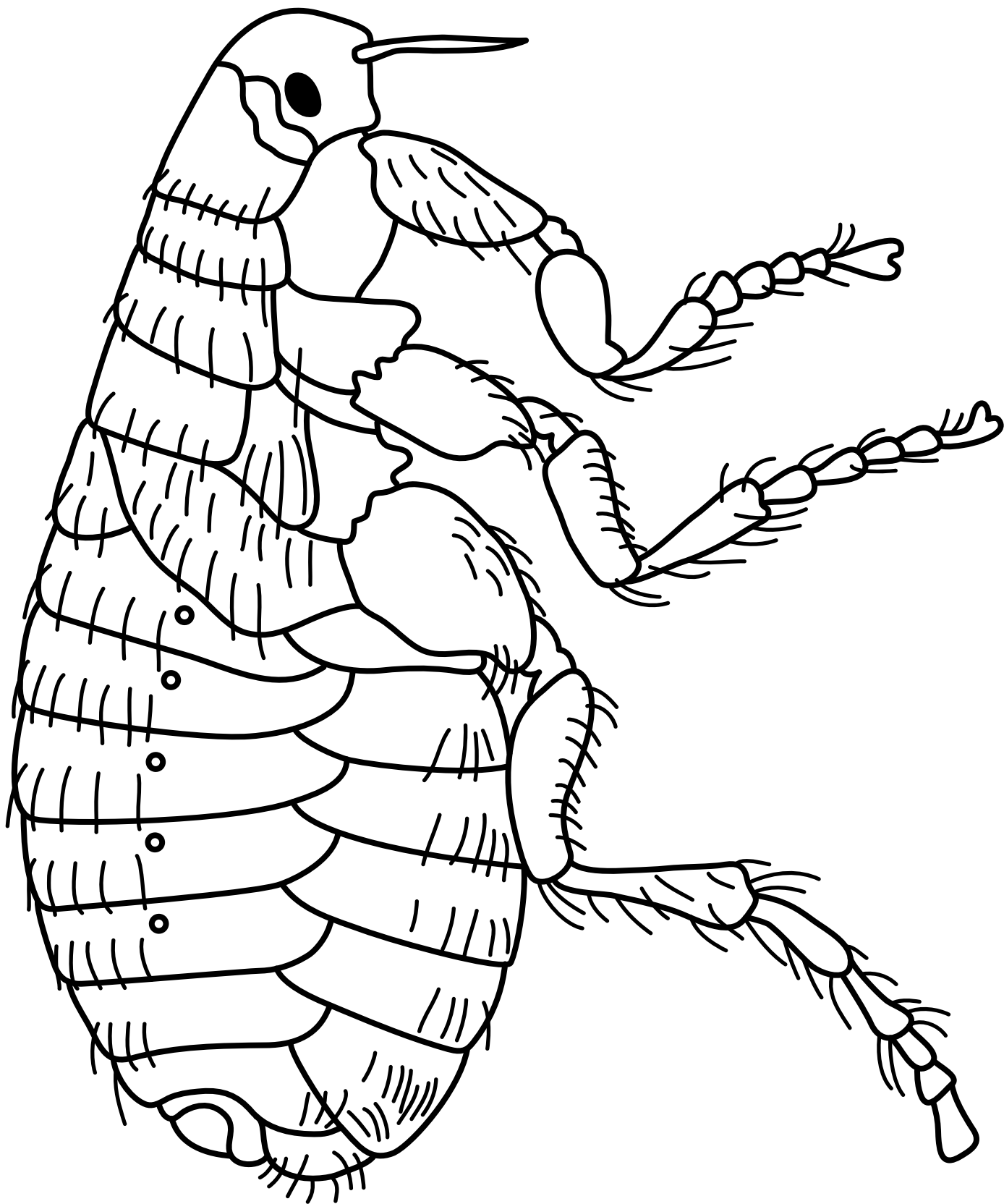

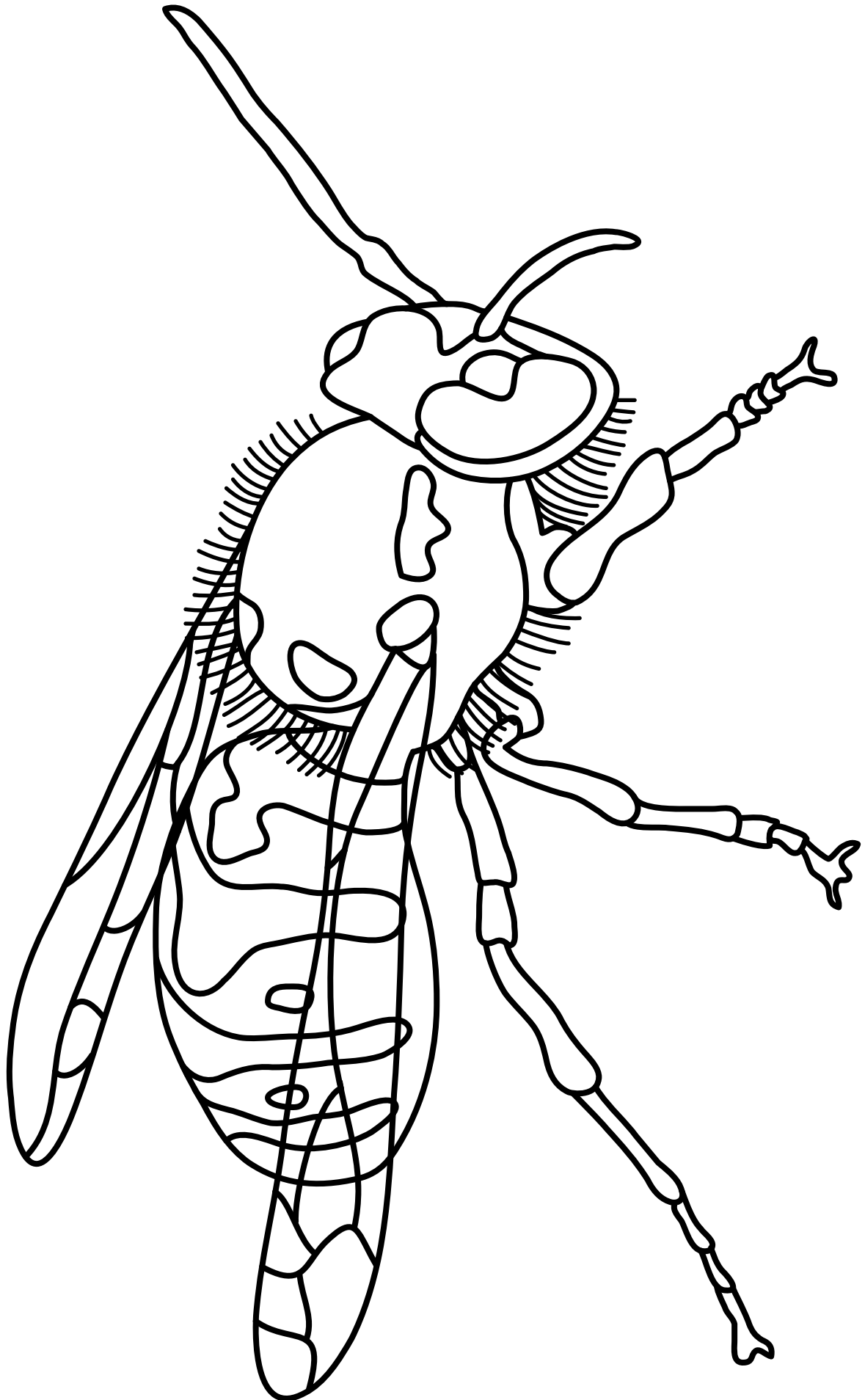

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fotografia na okładce: peteaylward, CC BY-NC-SA 2.0

Materiały opracowano w ramach projektu „Ekologia mieszkańca”
realizowanego przez Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”
www.zrodla.org